

**Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium,
Természetvédelmi Hivatal**

**A TERMÉSZETVÉDELEM
VADGAZDÁLKODÁSI – VADÁSZATI KONCEPCIÓJA
ÉS A KONCEPCIÓ VÉGREHAJTÁSI FELADATAI**

**Budapest
2003**

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés	 4
1.1.	A koncepció kidolgozásának indokai és célja	 4
2.	A természetvédelem vadgazdálkodási – vadászati koncepciójának egyes alapkérdései a hatályos jogi szabályozások vizsgálata alapján	 5
2.1.	A vadászható állatfajok köre és a vadászati idények 5	
2.2.	A vad tulajdonjoga, vadászati jog és a vadászatra jogosultság	10
2.3.	A vadászterület és kiterjedése	... 12
2.4.	A vadászterület rendeltetése	... 15
2.5.	A vadgazdálkodás tervezési rendszere és felügyelete	... 17
2.5.1.	A vadgazdálkodás – vadászat és tervezésének összefüggései a természetvédelmi kezeléssel	... 18
2.6.	A vadgazdálkodási körzetenként és vadászterületenként fenntartandó legkisebb és fenntartható legnagyobb vadlétszám	... 22
2.6.1.	A vadgazdálkodási körzetenkénti vadlétszám keretszámok meghatározása	... 23
2.6.2.	A nagyvadlétszám csökkentésének gyakorlata	... 26
2.7.	A vadkárral összefüggő természetvédelmi kérdések	... 28
2.8.	A vadgazdálkodás – vadászat jogszabályi és jogszabályokon alapuló korlátozásai...	29
2.9.	A természetvédelmi hatáskörök számbavétele a vadgazdálkodás és a vadászat szabályozásában, tervezésében és ellenőrzésében	... 30
2.9.1.	Hatáskörök a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium szintjén	... 31
2.9.2.	Hatáskörök a nemzeti park igazgatóságok szintjén	... 31
2.10.	A nemzeti park igazgatóságok vadászati joga és vadászatra jogosultsága	... 34
2.10.1.	A vadászati jog gyakorlása vagy hasznosítása a vagyonkezelő és a vegyes típusú nemzeti park igazgatóságok rendszere esetében	... 35
2.10.2.	Vadgazdálkodás és vadászat nemzeti park igazgatósági vagyonkezelésben levő földterületet magában foglaló, idegen jogosultság alatti vadászterületeken ... 36	

2.10.3. Vadgazdálkodás és vadászat a nemzeti park igazgatóságok vadászatra jogosultsága alatti vadászterületeken	... 36
2.10.4. Szakmai irányelvek a nemzeti park igazgatóságok vadászatra jogosultsága alá tartozó vadászterületeken folytatott vadállomány-kezelés gyakorlatához	... 38
2.11. Nemzetközi természetvédelmi egyezmények, az Európai Unió és a vadgazdálkodás – vadászat	... 39
3. A természetvédelem vadgazdálkodási – vadászati koncepciójának és végrehajtási feladatainak összefoglalása	... 42
3.1. Minisztériumi feladatok	... 44
3.2. A nemzeti park igazgatóságok feladatai	... 46
4. Felhasznált irodalom és más forrásmunkák	... 47

1. Bevezetés

A KvVM Természetvédelmi Hivatalának 2003. évi kiemelt munkatervi feladatai között szerepel a **természetvédelem vadgazdálkodási – vadászati koncepciójának és a koncepció végrehajtási feladatainak** összefoglaló feldolgozása, amely tartalmazza a vadgazdálkodással és vadászattal, különösen a vadászható állatfajok körével, a vadgazdálkodási körzetekben fenntartandó legkisebb és fenntartható legnagyobb vadlétszámmal, a nagyvadlétszám-csökkentéssel, valamint a nemzeti park igazgatóságok vadászati jogával kapcsolatos, természetvédelmet érintő alapvető koncepcionális szakmai kérdéseket, a jövőbeni megoldandó feladatokat, továbbá a nemzeti park igazgatóságok vadászatra jogosultsága alatti vadászterületeken folyó vadállomány-fenntartás korábban kiadott szakmai irányelveinek továbbfejlesztését.

1.1. A koncepció kidolgozásának indokai és célja

Az átfogó koncepció kidolgozása az alábbi okok miatt indokolt.

- A vadgazdálkodás és a vadászat teljes rendszerét új alapokra helyező, a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény hatályba lépése óta több mint hat év telt el, amely időszak alatt egyrészt a törvény által meghatározott vadgazdálkodással – vadászattal kapcsolatos kellő gyakorlati tapasztalatokra tettünk szert, másrészt a bizonyos részleteiben már módosított törvény egyes koncepcionális elemeit továbbra is kritika éri.
- Hetedik éve hatályos a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény, amelynek egyes szabályozásai – az eltelt időszak törvényt és végrehajtási jogszabályait alkalmazó gyakorlati tapasztalatok alapján – módosításra kerültek, több végrehajtási rendelet megalkotása illetve módosítása pedig folyamatban van.
- Nem csak a vadgazdálkodás és a természetvédelmi kezelés, továbbá erdők vonatkozásában a vadgazdálkodás és a természetközeli erdőgazdálkodás között merülnek fel folyamatosan koncepcionális okokra és érdekellentétekre visszavezethető konfliktusok, hanem a vadgazdálkodás tervezése – felügyelete és a természetvédelmi kezelést ellátó természetvédelmi hatóság között is.
- A természetvédelmi hatóság szakhatóságként működik közre a védett természeti területek, valamint a vadlétszám vonatkozásában a vadászati hatósági eljárásokban, amely feladatellátáshoz egységes koncepció szükséges.
- A nemzeti park igazgatóságok önálló vagy társult vadászati jog keretében összesen 14 vadászterületen rendelkeznek vadászatra jogosultsággal, amely vadászterületeken a hagyományos vadgazdálkodástól eltérő, a természetvédelmi kezelés szerves részét képező, mintaszerű vadállomány-kezelést kell folytatni.
- A vad természeti érték, ezért az ökológiai rendszer részét képező vadállomány – élőhelyek vadeltartó képességének megfelelő létszámú – fenntartása természetvédelmi érdek is, szabályozása pedig az aktív természetvédelmi kezelés egyik eszköze.

A koncepció kidolgozásának alapvető célja a természet és a vad védelméhez fűződő érdekek érvényesítésének elősegítése; a jövőben sorra kerülő vonatkozó jogszabályalkotás és jogszabály módosítások szakmai megalapozása; a hazai túltartott nagyvadállománnyal

kapcsolatos természetvédelmi álláspont kidolgozása; egységes iránymutatás a nemzeti park igazgatóságok vadászattal kapcsolatos szakhatósági feladatellátásához, továbbá a nemzeti park igazgatóságok vadászatra jogosultsága alatti vadászterületek természetvédelmi célú kezeléséhez; az állami természetvédelem intézményrendszere fejlesztésének segítése a vadászati szakterület szempontjából.

2. A természetvédelem vadgazdálkodási – vadászati koncepciójának egyes alapkérdései a hatályos jogi szabályozások vizsgálata alapján

A vadgazdálkodást és a vadászatot **a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény** (a továbbiakban Vtv.) és végrehajtási rendeletei szabályozzák. Emellett további törvények és más jogszabályok is tartalmazzák a vadgazdálkodásra – vadászatra vonatkozó szabályozásokat, amelyek közül meghatározó **a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény** (a továbbiakban Tvt.), továbbá **az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény** (a továbbiakban Evt.).

A vadgazdálkodás – vadászat (mint természeti erőforrás-hasznosítás) és a természetvédelem közötti közvetlen összefüggések, továbbá a fennálló érdekellentétek és érdekazonosságok, valamint a természetvédelmi hatósági – szakhatósági feladatok egyaránt indokolják, hogy a három említett törvény hatályba lépése óta eltelt több mint hat év tapasztalatait is felhasználva teljes körűen áttekintve és aktualizálva összegezzük a vadgazdálkodás és a vadászat természetvédelmi koncepcióját és fejlesztési programját.

A vadgazdálkodás és a vadászat természetvédelmi szempontból jelentős alapkérdései, koncepcionális elemei a következők:

- a vadászható állatfajok köre és azok vadászati idénye,
- a vad tulajdonjoga, a vadászati jog és annak gyakorlása,
- a vadászterület kialakítása, nagysága és rendeltetése,
- a vadgazdálkodás tervezési rendszere és felügyelete,
- a vadgazdálkodási körzetenkénti és a vadászterületenkénti vadlétszám,
- a vadkárral összefüggő természetvédelmi kérdések,
- a vadgazdálkodás szabályozásával, tervezésével és hatósági ellenőrzésével összefüggő természetvédelmi hatósági, szakhatósági és egyetértési hatáskörök,
- a vadgazdálkodás tartalma és összefüggései a természetvédelmi kezeléssel, a vadgazdálkodás és a vadászat célja védett természeti területeken,
- természetvédelmi célú vadgazdálkodási – vadászati korlátozások,
- nemzetközi természetvédelmi egyezmények és a vadgazdálkodás – vadászat,
- a vadgazdálkodás és a vadászat irányelvei a nemzeti park igazgatóság vadászatra jogosultsága alatti vadászterületeken.

2.1. A vadászható állatfajok köre és a vadászati idények

A hazánkban honos, előforduló, engedéllyel telepített vagy átvonuló, természetvédelmi oltalom alatt nem álló vadászható állatfajokat (=vad) a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter – a természetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben – rendeletben állapítja

meg. 2003-ban Magyarországon a vadászható állatfajok száma összesen 32, ezek kizárólag a madár- és az emlősfajok közül kerülnek ki. A vadászhatóság természetesen nem jelenti azt, hogy a vad egyáltalán nem áll semmiféle (jogszabályi) védelem alatt. A vad védelmét jelenti ugyanis a vad élőhelyének megóvása, a vadgazdálkodás illetve az állomány szabályozás tervezése, a vadászati idények jogszabályban történő meghatározása, a vadászat idő-, tér-, mód- és eszközbeli korlátozása is.

A vadászható állatfajok közül vadgazdálkodási szempontból legjelentősebb nagyvad a gímszarvas, az őz és a vaddisznó. A vadlétszám az ország egyes térségeiben a gímszarvas és a vaddisznó esetében igen nagy, a fenntartható legnagyobb vadlétszám mintegy 1,5 – 2-szerese, amit a jelentős erdei és a mezőgazdasági vadkár is mutat. A nagyvadlétszám csökkentése ezért a vadgazdálkodók fontos feladata és kötelessége, beleértve a faunaidegen muflon és dám állományának jelentős csökkentését, védett természeti területen pedig a felszámolását. Az apróvad állomány az utóbbi évtizedben csökkent.

A nagyvadfajok vadászati idénye (a vadászati hatóság eltéréseket engedélyező hatásköre mellett) **megfelelő**, a nagyvadlétszám problémakörével pedig külön fejezet foglalkozik.

A vadgazdálkodás és a természetvédelem közötti konfliktusok egyik forrása **az apróvad fajok** közül a szárnyasvad, főleg a vízivad vadászata, részben egyes fajok vadászhatósága, részben pedig védett fajokkal való összetévesztésükből következő lelövésük miatt.

Az EU Madárvédelmi Irányelv 7. cikkének 4. pontja kimondja, hogy tilos a madárfajok vadászata azok reprodukciós időszaka alatt, beleértve a tavaszi vonulás idejét is. Az Európai Unió 2001 szeptemberében kiadott egy koncepciót, amely alapján kell a tagállamoknak meghatározni a vadászati idényeket. Ez a koncepció valamennyi tagállam esetében részletesen tartalmazza a költési, illetve a tavaszi vonulás időszakának időpontjait. Mivel a munkaanyag Magyarországot egyelőre nem tartalmazza, a hazánkban vadászható fajok esetében e koncepció által, elsősorban az Ausztriára vonatkozó adatok tükrében teszünk javaslatot a vadászati idény módosítására:

Madárfaj	Vadászati idény	Tavaszi vonulási + költési időszak Ausztriában	Javasolt új vadászati idények
Fácán	október 1 – január 31.	március 20. – szeptember 20.	
Fogoly	október 1 – november 30.	március 1. – szeptember 20.	
Vetési lúd	október 1 – január 31.	január 20. – április 20.	Október 1 – január 20. Helyi szinten dec. 1-jan. 20.
Nagy lilik	október 1 – január 31.	január 20. – április 30.	Október 1 – január 20. Helyi szinten dec. 1-jan. 20.
Tőkés réce	augusztus 15 – január 31.	február 1. – augusztus 20.	Szeptember 20 – január 31.
Csörgő réce	augusztus 15 – január 31.	február 1. – augusztus 20.	Október 1 – január 31.
Böjti réce	augusztus 15 – január 31.	február 20. – augusztus 10.	Védetté nyilvánítandó
Barátréce	augusztus 15 – január 31.	február 1. – szeptember 10.	Október 1 – január 31.
Kerceréce	augusztus 15 – január 31.	február 1. – május 20.	Október 1 – január 31.
Szárcsa	augusztus 15 – január 31.	február 10. – szeptember 20.	Szeptember 20 – január 31.
Erdei szalonka	március 1 – április 10.	február 20. – szeptember 10.	Március 1 – március 31.
Örvös galamb	augusztus 1 – december 31.	február 1. – augusztus 31.	Szeptember 20 – december 31.
Balkáni gerle	augusztus 1 – február 15.	február 20. – október 20.	Szeptember 20 – február 15.
Dolmányos varjú	egész évben	február 10. – augusztus 10.	Augusztus 10 – február 10.
Szarka	egész évben	február 20. – július 31.	Augusztus 1 – február 20.
Szajkó	egész évben	március 1. – augusztus 20.	Augusztus 20 – február 28.

Az osztrák költési és vonulási időpontok figyelembevételén túlmenően a természetvédelem számára a **tőkés**, és a **csörgő réce** vadászati idejének szeptember 20. és január 31. között történő megállapítása az elfogadható, hiszen jelenleg augusztus 15. és augusztus 31. között a vadréce csak húzáson vadászható, éppen azért, mert a kifejeletlen növendékrécék, valamint a vedlésben lévő példányok szeptemberben érik el röpképességüket. A vadászati ideyek megállapításánál azonban nem csak a vadászható fajok, hanem a velük könnyen összetéveszthető védett fajok szaporodási időszakára is tekintettel kell lenni, pl. a későn költő, fokozottan védett cigányréce és a vadászható **barátréce** esetében (ezért is fontos, hogy a barátréce vadászati ideje ne kezdődjön meg október 1. előtt).

A böjti réce állománya csökkenő a Wetlands International által kiadott vízivad-állományadatok szerint (Delany & Scott, 2002, 90. old.), illetve az EU koncepciója szerint is. A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a hatályos nemzeti előírások alapján történő vadászat megfeleljen az ésszerű hasznosítás és az ökológiailag kiegyensúlyozott állományszabályozás elveinek. Ennek értelmében **kezdeményezzük a faj vadászatának megszüntetését.**

Igen jelentős feladatnak tartjuk a kis lilik védelme érdekében a **vadlúdvadászat** korlátozását hazai átvonulása időtartamára **a Tiszántúl régiójában**. A kipusztulás szélén álló európai állomány jelentős része Magyarországon keresztül vonul téli szállására és szeptember első napjaitól november közepéig főként a Hortobágy, kisebb mennyiségben egyéb tiszántúli területek (Bihari-sík, Kardoskút, Biharugra stb.) régiójában állomásoznak. Röptében a nagy liliktől való elkülönítésük sokszor még szakemberek számára sem egyszerű. A vadludak vadászatának helyi szintű egyeztetés alapján történő korlátozása helyett a globálisan veszélyeztetett kis lilik védelme érdekében, jobb megoldásnak tartjuk a vadlúd vadászati idejének kezdetét december 1-re tenni Hajdú-Bihar, Békés, Csongrád, megyében és Jász-Nagykun-Szolnok Megye tiszántúli területein.

A balkáni gerle és az **örvös galamb** esetében szintén szeptember 20-át javasoljuk a vadászati idejének kezdetének, tekintettel az elhúzódó költési időszakra. Gyérítésük ill. riasztásuk vadkárelhárítás céljából a gazdálkodó kérésére a veszélyeztetett, nagy értékű mezőgazdasági kultúrákban korábban is engedélyezhető, de az engedélyek kiadását kérjük a természetvédelmi hatóság szakhatóságként történő bevonásával végezni.

A dolmányos varjú, szarka és szajkó esetében is szükséges a költés, illetve a fiókák felnevelése idejére vadászati tilalmat biztosítani. A már többször említett EU koncepció alapján a dolmányos varjú vadászatát augusztus 10. és február 10., a szarkáét augusztus 1. és február 20., míg a szajkóét augusztus 20. és február 28. között lehet engedélyezni.

Az erdei szalonka esetében annak tavaszi vonulási időben történő vadászata ellentétes az irányelv idézett paragrafusával. Azonban a hagyományörző tavaszi vadászat belső derogáció alapján történő fennmaradását, nem ellenezzük, mivel egy esetleges őszi vadászati idejének bevezetése jóval nagyobb terítéket és a nőivarú egyedek nagyobb arányú előfordulását eredményezné. A tavaszi vadászat fennmaradása esetén indítványozzuk az alkalmankénti teríték csökkentését, illetve érdemes megfontolni a vadászati idejének rövidítését is.

A vadfajok természetvédelmi szempontú összefoglaló értékelése:

Gímszarvas (*Cervus elaphus*)

Kiemelkedő természeti értékű, őshonos vadfaj, állományának jelenlegi túlszaporodása azonban országos probléma.

Dámszarvas (*Dama dama*)

Nem őshonos vadfaj, amelynek helyenként túlszaporodott állományát csökkenteni kell. Védett természeti területeken az előforduló dámállomány felszámolása indokolt.

Őz (*Capreolus capreolus*)

Kiemelkedő természeti értékű, őshonos vadfaj.

Muflon (*Ovis musimon*)

Faunaidegen vadfaj, amelynek helyenként túlszaporodott állományát a vadaskertek és a vadasparkok kivételével a védett természeti területeken fokozatosan fel kell számolni.

Vaddisznó (*Sus scrofa*)

Őshonos vadfaj, amelynek országosan túlszaporodott állományát radikálisan csökkenteni kell.

Szikaszarvas (*Cervus nippon*)

A vadfajnak csak vadászattörténeti jelentősége van, szabad területekre való telepítése nem megengedhető.

Mezei nyúl (*Lepus europaeus*)

Őshonos apróvad, megcsappant állományának stabilizálása, illetve növelése sürgető feladat.

Üregi nyúl (*Oryctolagus cuniculus*)

Nem őshonos faj, amely az 1990-es évekre csaknem eltűnt az országból. Újratelepítése csak szigorú feltételek és ellenőrzés mellett engedélyezhető.

Házi görény (*Mustela putorius*)

Őshonos vadfaj, hazai stabil állománya fenntartható.

Nyest (*Martes foina*)

Őshonos vadfaj, hazai növekvő állományát országosan csökkenteni szükséges.

Borz (*Meles meles*)

Őshonos vadfaj, hazai állománya növekvő tendenciát mutat. Az alföldi vizes élőhelyeken az állományapasztás indokolt.

Róka (*Vulpes vulpes*)

Őshonos vadfaj, amelynek túlszaporodott állományát radikálisan csökkenteni kell. A SZIE Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék irányításával jelenleg is működő róka-monitoring rendszer kibővítését szorgalmazandó, javasoljuk hogy az FVM és a KvVM közösen dolgozzon ki egy átfogó ragadozógazdálkodási programot, mivel a jelenlegi állomány mindenképpen intézkedést igényel!)

Aranysakál (*Canis aureus*)

Őshonos vadfaj, amely kipusztult, majd újra megtelepedett. Hazai állománya növekszik., A visszatelepülő faj állománynövekedése, de még inkább térfoglalása – zsákmányolása miatt – több vadgazdálkodási problémát felvethet, ezért állományát szabályozni kell.

Pézsmapocok (*Ondathra zibethicus*)

Nem őshonos vadfaj, de jelenleg nem ismert olyan természetvédelmi probléma, amely miatt az állomány felszámolása szükséges volna.

Nyestkutya (*Nyctereutes procyonoides*)

Nem őshonos vadfaj, amelynek még nincs stabil hazai populációja. A stabil populáció kialakulását meg kell akadályozni.

Mosómedve (*Procyon lotor*)

Nem őshonos vadfaj, amelynek még nincs stabil hazai populációja. A stabil populáció kialakulását meg kell akadályozni.

Fácán (*Phasianus colchicus*)

Nem őshonos vadfaj, de természetes állományának csökkentése nem indokolt.

Fogoly (*Perdix perdix*)

Kiemelkedő természetvédelmi jelentőségű vadfaj, megmentése a hazai vadgazdálkodás és természetvédelem közös feladata.

Vetési lúd (*Anser fabalis*)

A Kis lilik védelme érdekében vadászatának korlátozása szükséges a Tiszántúl egyes területein december 1-ig.

Nagy lilik (*Anser albifrons*)

Állományának erőteljes ingadozása és a vele könnyen összetéveszthető, globálisan veszélyeztetett fajok miatt vadászatának korlátozása a Tiszántúl meghatározott területein december 1-ig szükséges.

Tőkés réce (*Anas platyrhynchos*)

Hazai állománya stabil. Vadászati idényének kezdetét a fiatal és a vedlésben lévő példányok védelme érdekében javasoljuk szeptember 20-ra tenni.

Böjti réce (*Anas querquedula*)

Állományának csökkenése miatt kezdeményezzük a faj vadászatának megszüntetését.

Csörgő réce (*Anas crecca*)

Európai állománya stabil. Magyarországon alkalmi fészkelő, vonuláson megfigyelhető mennyisége alig csökkent az elmúlt időszakban. Az állományváltozás figyelemmel kísérése fontos természetvédelmi feladat.

Barátréce (*Aythya ferina*)

Európában kedvező védelmi helyzetű faj, Magyarországi fészkelő állománya valamelyest csökkent (elsősorban az aszályos periódus miatt), az átvonuló állománya stabil. a cigányrécével való összetéveszthetősége miatt vadászatának kezdetét október 1-re kell módosítani.

Kerceréce (*Bucephala clangula*)

Magyarországon nem fészkelő, Európában stabil védelmi helyzetű faj, melynek átvonuló-telelő hazai állománya is stabil.

Szárcsa (*Fulica atra*)

Magyarországon a tőkés réce mellett a leggyakoribb faj, fészkelő és vonuló állománya stabil. Állományváltozásának nyomon követése természetvédelmi szempontból fontos feladat. Vadászidény kezdetének módosítását a szeptemberi röpképesé válás indokolja.

Erdei szalonka (*Scolopax rusticola*)

Tavaszi vadászata ellentétes az Európai Unió Madárvédelmi Irányelvének előírásaival, ezért hasonlóan a korábbi csatlakozó országokhoz (Ausztria, Svédország) derogáció kérése hazánk esetében is elfogadható.

Balkáni gerle (*Streptopelia decaocto*)

Az 1930-as években telepedett meg hazánkban, állománya az elmúlt másfél évtizedben csökkent. Ez természetvédelmi szempontból nem kedvező, de védetté nyilvánítása nem indokolt.

Örvös galamb (*Columba palumbus*)

Európában kedvező, stabil védelmi helyzetű faj. Rendszerint kétszer költ, a költéskezdés május, így a fiókák július végére röpképesek. Hazai állomány növekvő tendenciát mutat, ami természetvédelmi szempontból kedvező. Zömében szeptemberre elvonulnak.

Dolmányos varjú (*Corvus corone cornix*)

Hazai állománya növekvő, a túlszorodott állomány csökkentése költési és fiókanevelési időszakon kívül indokolt.

Szarka (*Pica pica*)

Állománya helyenként növekvő, helyenként viszont csökken. A helyenként túlszorodott állomány csökkentése költési és fiókanevelési időszakon kívül indokolt.

Szajkó (*Garrulus glandarius*)

Hazai állománya enyhén növekvő. Természetvédelmi szempontból az állomány fokozott csökkentése nem indokolt, de költési és fiókanevelési időszakon kívül vadászata lehetséges.

2.2. A vad tulajdonjoga, a vadászati jog és a vadászatra jogosultság

A vad a tulajdonlást illetően lehet:

- a) „res nullius”, azaz uratlan, gazdátlan jószág;
- b) a földterület tulajdonosának tulajdona;
- c) állami tulajdon.

A hatályos törvényi szabályozás szerint a vad az állam tulajdona, így van ez 1957 óta. E megoldás mellett számos érv szól, többek között az is, hogy a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény szerint a védett állatfajok egyedei szintén állami tulajdonban vannak. A vadászhatóság vagy a védettség tehát egyrészt a tulajdont nem befolyásolja, másrészt a tulajdonosi jogok az állam közhatalmi jogosítványait mindkét esetben erősítik. A tulajdonjog érvényesítését az állam átruházhatja, így van ez például a vad védelme, a vadkár, vagy a vad jogszerű elejtése esetében is.

A vadászterületen elejtett, elfogott vad a vadászatra jogosult tulajdonába kerül. Ezzel a megoldással a törvény az általánostól eltérő módon szabályozza a vadon való tulajdonszerzés módozatát azért, mert így az állami tulajdonban levő vadon eredeti tulajdonszerzési módon szerez a vadászatra jogosult tulajdont (a vad állami tulajdona a származékos tulajdonszerzési módot is indokoltá tehetné). A törvény azonban részletesen szabályozza a birtokbavétel módozatait és feltételeit, mint az állami tulajdonon jogszerűen tulajdonjogot keletkeztető cselekményeket.

A vadaskertben tartott vad az általánostól eltérően a vadászatra jogosult tulajdonában van, ami azonban csak gímszarvasra, dámszarvasra, muflonra és vaddisznóra vonatkozhat a létesítési engedélynek megfelelően. A vadsparkban tartott vad a fenntartóval kötött eltérő megállapodás hiányában szintén a vadászatra jogosult tulajdonában van.

A vadászati jog lehet:

- a) állami vadászati jog;
- b) földtulajdonhoz kötött vadászati jog (revier rendszer);
- c) egyes vadfajok vadászatához kötődő vadászati jog (licence rendszer).

A Vtv. a vadászati jog új rendjét alakította ki. A törvény szerint a vadászati jog a vad és élőhelyének védelmére, a vadgazdálkodásra és a vadászatra irányuló kötelezettségek és jogosultságok összessége, amely a földtulajdonjog elválaszthatatlan részeként a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg (víz tulajdonjoga esetén az ingatlan-nyilvántartás szerinti meder tulajdonjogát lehet figyelembe venni). Vagyoneértékű jog, önállóan nem forgalomképes, osztozik a tulajdon sorsával. A vadállomány védelme és a

tulajdon védelme közérdek, ezért a vadászati jogot a földtulajdonos köteles hasznosítani vagy gyakorolni, a vadászatra jogosult pedig gyakorolni. A vadászati jog vagyoni értéke abban nyilvánul meg, hogy a vadászati jog jogosultja a vadászati jog gyakorlásából, hasznosításából bevételre tesz szert, a gyakorlás korlátozása esetén pedig (a törvényben írt esetek kivételével) kártalanításra tarthat igényt. A vadászati jog tehát a földtulajdonhoz kapcsolódó haszonvétel, ennek megfelelő egyébként az Evt. erdei haszonvételekre vonatkozó szabályozása is. Mindezekből következik, hogy a vadászati jogról a földtulajdonjog elválaszthatatlan részeként a vadászterületnek minősülő föld tulajdonjogával való rendelkezéskor nem kell külön rendelkezni (a tulajdonnal való rendelkezés azonban a vadgazdálkodás stabilitása érdekében korlátozott a megkötött haszonbérleti szerződés lejártáig, illetve a vadgazdálkodási üzemterv érvényessége idejéig, sőt a vadászterület határának megállapítása is a vadgazdálkodási üzemterv időtartamára érvényes).

A földtulajdonjoghoz kötött vadászati jog [b)] lehet:

ba) önálló vadászati jog

– a vadászterület kizárólag egy személy tulajdonában van;

bb) társult (közös) vadászati jog

– a vadászterület több személy tulajdonában van (Ptk. szerinti közös tulajdon).

A vadászati jog gyakorlása a következő módokon lehetséges:

a) önálló vadászati jog esetén a vadászatra jogosult saját maga vadászik, társult vadászati jog esetében pedig a földtulajdonosok folytatják a vadászatot a törvényben előírt feltételekkel;

b) vendégvadászat: a jogosult az általa meghívott vadászok számára biztosítja a vadászat lehetőségét;

c) bérvadászat: a jogosult megállapodás alapján, térítés ellenében biztosítja más vadászok számára meghatározott fajú és számú vad vadászatát.

A vadászati jog haszonbérbeadása a vadászati jog hasznosításának minősül.

A jogosult a vadászati jogot köteles gyakorolni vagy hasznosítani.

A földtulajdonhoz kötött vadászati joggal az állami tulajdon a többi tulajdontól nem kap eltérő védelmet, az állam tulajdonosi és közhatalmi jogosítványai szétválnak, ami összhangban van a korszerű jogállami szabályozásokkal.

A vadászatra jogosult a vadászterület vadgazdálkodója. Önálló vadászati jog esetén a vadászatra jogosult a vadászterület tulajdonosa, társult vadászati jog esetén a vadászterület tulajdonosainak közössége, a vadászati jog haszonbérbeadása esetén pedig a haszonbérlet. A jogosult az őt megillető vadászati jogot a Vtv.-ben foglaltak alapján köteles gyakorolni vagy hasznosítani.

Jogértelmezési és gyakorlati kérdésként merülhet fel – különösen az állami természetvédelem szervezete vonatkozásában –, hogy önálló vadászati jog esetén az állami tulajdont képviselő jogi személy (vagyonkezelő) alkalmazottja miként vadászhat? Ugyanez a kérdés felmerül társult vadászati jog esetében is akkor, ha az állami tulajdont képviselő jogi személy a vadászatra jogosult, vagy a vadászó földtulajdonosi közösség tagja. Az ilyen kérdésekben a vadászatra jogosultnak a Vagyonkezelési Szerződésben vagy a Működési Szabályzatban célszerű rendelkezni.

Összefoglaló értékelés és végrehajtási feladatok

Természetvédelmi szempontból kizárólag a vad állami tulajdona, tehát a hatályos törvényi szabályozás a korszerű és a legésszerűbb általános megoldás. A vadon élő állatok vadászható vagy védett volta így a tulajdont nem befolyásolja, mert mindkét esetben az állam a tulajdonos. Emellett az állam közhatalmi jogosítványait a tulajdonosi jogok erősítik, ezért továbbra is a vad jelenlegi törvényi szabályozás szerinti állami tulajdonban tartása szükséges.

A vadászati jog földtulajdonjoghoz kötése természetvédelmi szempontból is a legcélszerűbb megoldás. A természetvédelmi szemlélet a természetet ökológiai rendszernek tekinti, amelyből egyes vadon élő állatfajokat (a vadászható vadat) kiragadni, és azokat az élőhelytől elválasztva külön kezelni ellentmond a természetről vallott rendszerszemléletnek is. Mindezekért a vadászati jog földtulajdonjoghoz kötése, vagyis a hatályos törvényi szabályozás fenntartása szükséges.

A vadászati jog kényszerhasznosításával összefüggő vadászati hatósági eljárásokban védett természeti terület, valamint a vadlétszám vonatkozásában a természetvédelmi hatóság szakhatóságként működik közre. A Tvt.-ben biztosított hatáskörében a nemzeti park igazgatóság kezdeményezheti a vadászati hatóságnál a vad túlszaporodása, illetve faunaidegen állomány esetén annak szabályozását vagy felszámolását. Mindez elvileg lehetővé teszi a természetvédelmi érdekek megfelelő érvényesítését.

Amennyiben az állami tulajdont képviselő jogi személy a vadászatra jogosult, vagy a vadászó földtulajdonosi közösség tagja, úgy az ilyen esetekben célszerű, ha a vadászatra jogosult a Vagyonkezelési Szerződésben, vagy a szervezet belső szabályzatában (Szervezeti és Működési Szabályzat, vadászati szabályzat) rendelkezik az alkalmazottak vadászati lehetőségéről és annak feltételeiről. Minisztériumunk Természetvédelmi Hivatala 1997-ben és 1999-ben országos szakmai irányelveket adott ki a nemzeti park igazgatóságok vadászatra jogosultsága alatti vadászterületekre, amely az alkalmazottak vadászati feladataira és lehetőségeire vonatkozó útmutatást is tartalmazott. Hasonló útmutatást tartalmaznak az ezen koncepció részeként kidolgozott új szakmai irányelvek is.

A vadászati jog, még inkább a vadászatra jogosultság sajátos problémaként jelenik meg a vagyonkezelő nemzeti park igazgatóságok esetében azért, mert az igazgatóságok egyben természetvédelmi hatóságok, szakhatóságok és természetvédelmi szabálysértési hatóságként eljáró államigazgatási szervek is. E problémakör kifejtését további fejezet tartalmazza.

A vadászati joggal és a vadászatra jogosultsággal kapcsolatban a koncepciót érintő végrehajtási feladatok – a nemzeti park igazgatóságok vadászati joga és annak gyakorlása illetve hasznosítása, továbbá a hatósági feladat- és hatáskör és a vadászatra jogosultság közötti továbbiakban részletezett összeférhetetlenségi problémák megoldása kivételével – nem merülnek fel.

2.3. A vadászterület és kiterjedése

A vadgazdálkodás és annak részeként a vadászat a vadászterületen folyik. Vadászterület az a földterület és vízfelület, amelynek kiterjedése a 3 000 hektárt meghaladja, továbbá ahol a vad a szükséges táplálékot megtalálja, valamint természetes szaporodási feltételei, mozgásigénye,

búvóhelye, nyugalma adott, és amelyet a vadászati hatóság a határainak megállapításával nyilvántartásba vett. A vadászterület 3 000 ha-os legkisebb kiterjedésétől meghatározott esetekben (pl. különleges rendeltetésű vadászterületnél korlátozás nélkül) el lehet térni. Nem minősül vadászterületnek a közigazgatási belterület, a bekerített külterületi ingatlan, a tanya és a major, a temető, a reptér, a közút, a vasút, valamint a nem mező-, erdő- vagy vadgazdálkodási célból bekerített hely. A törvényi szabályozás nem tesz különbséget apróvadás és nagyvadás vadászterület, továbbá a vadászterület és a vadgazdálkodási egység között. Alapkonceptiója, hogy a vadászterület legkisebb kiterjedése 3 000 ha (amelytől a vadászati hatóság 500 ha-ral eltérhet), és a vadászterület fogalom megegyezik a „vadgazdálkodási terület” fogalmával.

A vadászterület nagysága a vadgazdálkodás és a vadászat törvényi szabályozásának egyik legvitatottabb kérdése volt a törvény-előkészítés során, sőt a Vtv. hatálybalépése után is az maradt. Az eltelt több mint hatéves időszak alatt több – magántulajdonosi érdeket szolgáló – kezdeményezés született a törvény módosítására, amelynek egyik központi kérdése ugyancsak a vadászterület legkisebb kiterjedése volt.

A törvény előkészítése során az állami természetvédelem szakembereinek többsége a nagyvad-gazdálkodási szakmai érdekekre hivatkozó vadászokhoz hasonlóan, a minél nagyobb vadászterület nagyság mellett foglalt állást, egyetértett a 3 000 ha legkisebb kiterjedéssel, csupán a vadászati jog földtulajdonjoghoz kötése mellett állást foglaló egyes természetvédelmi szakemberek javasolták az 1 000 ha legkisebb lehetséges vadászterület nagyságot. A földtulajdonosi érdekeket képviselők pedig a sajátos magyarországi birtokviszonyok között és településszerkezet mellett csak úgy látták biztosítottnak a földtulajdonosok rendelkezési jogának valódi érvényesülését, ha a vadászterület legkisebb kiterjedését 300 ha-ban határozza meg a törvény. Ez utóbbi javaslatok elvi alapját az képezte, hogy a vadászterületnek és a vadgazdálkodási területnek nem kell feltétlenül azonosnak lennie. A vadgazdálkodás meghatározó területi egysége ezen elmélet szerint a vadgazdálkodási körzet, amelyre a gazdálkodást a körzeti vadgazdálkodási terv határozza meg. A vadászati tevékenység területi egysége pedig a vadászterület, ahol meghatározó a körzeti vadgazdálkodási tervből lebontott vadgazdálkodási üzemterv és éves vadgazdálkodási terv alapján folyó szűkebb értelemben vett vadgazdálkodás, és annak részeként végzett vadállomány-szabályozás, azaz vadászat.

A 300 ha-os lehetséges vadászterület ellen állást foglaló szakemberek számos jogos érvet sorakoztattak fel, többek között azt, hogy ilyen esetben a vadgazdálkodási – vadászati szempontból korlátozott értékű terület (szomszéd hatása, határterületek senki földjeként való kezelése, biztonsági szempontok stb.) a vadászterület alakjától függően 57 - 68 %-ot is kitehet. (A XIX. század történelmi időszakában viszont az akkori törvények 100 majd 200 holdban határozták meg a vadászterület legkisebb kiterjedését.)

A törvényalkotás során olyan módosító indítvány is volt, amely a védett természeti területek meghatározott kategóriáit (nemzeti park natúr-zóna, bioszféra rezervátum magterület, 300 ha-nál kisebb természetvédelmi területek) természetvédelmi érdekekre hivatkozva (II. kategóriás nemzeti parkok esetében IUCN elvárás ellenzi a sportcélú vadászatot, a vadászat során sérülhetnek a védett természeti értékek) kivenni javasolta a vadászterület fogalomköréből. Ez a javaslat azonban nem volt figyelemmel arra az alapvető szempontokra, hogy a védett természeti területeken is szükséges a vadállomány szabályozása, a természetvédelmi hatóság pedig hatóságként és szakhatóságként érvényesítheti a természetvédelmi célokat és érdekeket. A vízivad fészkelési és vonulási szempontból nemzetközileg is kiemelt jelentőségű vízi

élőhelyeket a Vtv. végrehajtási rendeletének 3. sz. melléklete tartalmazza. A mellékletben felsorolt vízi élőhelyeken a vadászati hatóság a természetvédelmi hatóság szakhatósági közreműködésével szabályozza a vízivad vadászat rendjét (hely, mód, idő, gyakoriság, vadászható fajok). A vízivad fészkelésének és vonulásának területét a vadászati hatóság – védett természeti területet érintően a természetvédelmi hatóság szakhatósági közreműködésével – vadászati kíméleti területnek minősítheti.

A vadászterület határát a vadászati hatóság – a vadgazdálkodási üzemterv időtartamára – határozatban állapítja meg, amelynek során figyelembe kell venni többek között a vadászterület rendeltetését, az élőhely ökológiai adottságait, a védett természeti területeket, a tulajdoni viszonyokat és a földrészletek művelési ágát stb. Az eljárásban védett természeti területek vonatkozásában a természetvédelmi hatóság szakhatóságként működik közre.

A vadászterületek kijelölésének átfogó felülvizsgálatára és újonnan történő kijelölésre a Vtv. vadászterület kiterjedésre vonatkozó esetleges módosítása esetében (elképzelhetően a jövőben is várhatóak lesznek tulajdonosi érdekeltségű ez irányú törvénymódosító kezdeményezések), illetve alapvetően a tulajdoni viszonyok megváltozása miatt a vadgazdálkodási üzemtervi időszak lejártakor kerülhet sor. A vadászterület legkisebb kiterjedéseként álláspontunk szerint (különösen védett természeti területeken) lehetséges volna a jelenlegi 3 000 ha csökkentése mintegy 1 000 ha-ig. A vadgazdálkodás alapegységeként, vadgazdálkodási területként ebben az esetben a vadgazdálkodási körzet tekintendő, amelyek számát a meglévő 24-ről legalább 3-szorosára kellene növelni, ezeken belül a vadászterületek meghatározóan vadászati egységet jelentenének. A jelenlegi vadgazdálkodási körzetek vadgazdálkodási egységnek kezelhetetlenül nagyok, ezért van az, hogy a körzeti vadgazdálkodási tervek a körzeteknek csupán leíró jellegű bemutatásai, és nem tényleges tervek. A 3 000 ha (vagy annál kisebb) vadászterület-nagyság pedig nagyvad-gazdálkodási egységként kis kiterjedésűnek mondható. A vadászterület legkisebb lehetséges kiterjedésének törvényi módosítása azonban problémákat is felvethet (pl. a vadászatra jogosultak számának növekedésével a hatósági – szakhatósági feladatok is megnövekednek, ami kapacitásbeli problémát jelentene az érintett hatóságoknál).

Összefoglaló értékelés és végrehajtási feladatok

Az előzőekben felvázoltakat mérlegelve, és figyelemmel az eltelt időszak gyakorlati tapasztalataira, a vadgazdálkodási körzetenkénti vadlétszám-keretszámokra vonatkozó 1998. évi helytelen döntések és vadgazdálkodási hibák miatt jelentősen túlszaporodott nagyvadállományra, a vadászterület legkisebb kiterjedéseként elvileg lehetséges volna a jelenlegi 3 000 ha csökkentése 1 000 ha-ra. A vadgazdálkodás alapegységeként, vadgazdálkodási területként azonban ebben az esetben a vadgazdálkodási körzet tekintendő, amelyek számát a meglévő 24-ről legalább 3-szorosára kellene növelni; ezeken belül a vadászterületek meghatározóan vadászati egységet jelentenének. Mindez a Vtv. módosítását tenné szükségessé. A vadászterület lehetséges legkisebb kiterjedésének módosítása azonban természetvédelemmel összefüggő problémákat is felvet.

A védett természeti területeken kialakított vadászterületek kivonása a vadászat alól nem ritkán téves alapokon nyugvó törekvés. A vadállomány-szabályozás elmaradása, a vadgazdálkodási szempontból vett „bolygatatlanság” „vadkamra” kialakulását és a vad túlszaporodását eredményezi, ami a gazdasági vadkárok mellett mind ökológiai és természetvédelmi szempontból, mind a vadpopuláció szempontjából káros következményekkel jár. A Vtv. 39. §-a lehetővé teszi azonban a vadászterületnek vagy

meghatározott részének vadászati kíméleti területté minősítését, ahol a tilalom feloldásáig tilos vadászni. A vadászati kíméleti területnek főleg a vízivad fészkelésének és vonulásának területén van különös jelentősége.

A vadászterületek határának megállapítása jelenleg nem aktuális kérdés, az üzemtervi ciklus végén (vagy a vadászterületek kialakításának esetleges törvénymódosítás miatti felülvizsgálata esetén) azonban az új vadászterületek határainak megállapítására vonatkozóan természetvédelmi irányelveket célszerű kiadni a természetvédelmi hatóság szakhatósági állásfoglalásainak egységes szakmai megalapozása érdekében.

2.4. A vadászterület rendeltetése

A vadászterület rendeltetése szerint lehet:

- a) vadgazdálkodási rendeltetésű és
- b) különleges rendeltetésű, amely:
  - génállomány megőrzési célú,
  - oktatási - kutatási célú vagy
  - természetvédelmi célú.

A vadászterületet különleges rendeltetésűvé a jogosult kérelmére vagy közérdekű kezdeményezés alapján a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériummal egyetértésben állapítja meg. A KvVM egyetértési hatásköre mellett a természetvédelemért felelős miniszter is jogosult a közérdekű kezdeményezésre.

Természetvédelmi célú különleges rendeltetésű vadászterület ott alakítható ki, ahol azt természetvédelmi érdekek érvényesítése szükségessé teszi, így például fokozottan védett természeti területen, nemzeti park természeti övezetében, bioszféra rezervátumban vagy erdőrezervátumban, továbbá nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alá tartozó területen.

Sajátos vadászterület(rész) a **vadaskert**, amely a gímszarvas, dámszarvas, muflon, valamint vaddisznó tartása, tenyésztése, vadászata céljából, vadászati rendeltetésű kerítéssel van elzárva. A vadaskertre nem vonatkoznak a vadászati tilalmi időkre, továbbá a vadállomány sűrűségére vonatkozó előírások.

A vadaskert létesítésének engedélyezési eljárása védett természeti területen:

- környezetvédelmi engedélyezési eljárás (előzetes környezeti hatástanulmány, szükség esetén környezetvédelmi hatásvizsgálat), amelynek eljáró hatósága a környezetvédelmi hatóság, a hatósági eljárásban a természetvédelmi hatóság szakhatóságként működik közre [20/2001. (II. 14.) Korm. rendelet],
- a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium határozatban történő engedélyezési eljárása, amelyben a Környezetvédelmi Minisztérium egyetértési hatáskörrel rendelkezik [Vtv. 22. § (3) bekezdés],
- az FVM a vadaskerteket területi szervei útján évente felülvizsgálja, és szükség szerint határoz az engedély visszavonásáról.

Mindezek alapján a vadaskertek létesítése és fenntartása során a természetvédelmi érdekek érvényesíthetők.

A vadaskertben az említett négy vadfaj közül a tartás, tenyésztés és vadászat céljából engedélyezett vad a vadászatra jogosult tulajdonában van, a többi vad azonban állami tulajdon. Vadaskert létesítése és fenntartása védett természeti területen nem indokolt, mert az gyakorlatilag a védettség alóli kivonással volna egyenértékű.

A vadaspark a vadászterület kutatási, oktatási, bemutatási célból, arra alkalmas vadászati rendeltetésű kerítéssel bekerített területe. A vadaspark létesítésének engedélyezési eljárása a vadaskertével megegyező. A vadasparkban a vad a fenntartóval való eltérő megállapodás hiányában a vadászatra jogosult tulajdonában van, az engedélyben azonban meg kell határozni többek között a természetvédelmi és az állategészségügyi feltételeket, valamint a fenntartható vadfajt és egyedszámát (csak ezek lehetnek a jogosult tulajdonában). A vadasparkban vadászni csak külön vadászati hatósági engedéllyel szabad, az engedélyezési eljárásban védett természeti terület esetén a természetvédelmi hatóság szakhatóságként működik közre. A természetvédelmi kezeléssel összehangolt vadaspark létesítése és fenntartása a természetvédelem érdekeit is szolgálhatja.

A fentiekkel összefüggő kérdéskör apróvad vonatkozásában az intenzív apróvadnevelés és kibocsátás, ami védett természeti területen általában nem megengedhető. **A mesterséges szárnyasvad-tenyésztés** tárgya a fogoly, a fácán és a tőkés réce. A fogoly megmentésére létrehozott projectek megvalósítása természetvédelmi szempontból is támogatandó, a faj nem vadászati célú tenyésztése védett természeti területeken is szorgalmazható. A fácán intenzív tenyésztése védett természeti területen természetvédelmi szempontból nem támogatható, extenzív keltetési módszere azonban nem kifogásolható. A tőkés réce tenyésztése kiválhatja a vadon élő récefélék vadászatát, ezért mesterséges tenyésztése védett természeti területen, illetve természetes vizes élőhelyeken kívül természetvédelmi szempontból nem kifogásolható.

Összefoglaló értékelés és végrehajtási feladatok

A vadászterület természetvédelmi célú különleges rendeltetése biztosítja a legsokoldalúbban a természetvédelmi érdekek érvényesítését a vadgazdálkodás során. Lehetséges több különleges rendeltetés egyidejű érvényesítése is, a természetvédelmi és a génmegőrzési cél kettőssége azonban ellentmondásos helyzetet teremthet, célszerű ezért az elsődlegesség és a másodlagosság meghatározása. Különösen a kiemelten jelentős védett természeti területeken (pl. nemzeti park természeti övezet) törekedni kell a természetvédelmi célú különleges rendeltetés megállapítására, szükség esetén annak közérdekből történő kezdeményezése útján.

Vadaskert létesítése és fenntartása védett természeti területeken nem indokolt, mert az gyakorlatilag a védettség alóli kivonást jelentené. Természetvédelmi szempontból annak van jelentősége, hogy az intenzív vadgazdálkodási és vadászati tevékenység vadaskertre koncentrálása mentesíti a természeti és főleg a védett természeti területeket a nyereségérdekelt vadgazdálkodás alól, és lehetővé teszi a befogott vad elhelyezését. A védett természeti területeken létesített vadaskerteket fel kell számolni. Új vadaskert létesítéséhez való hozzájárulás megadásakor pedig figyelemmel kell lenni a tervezett védetté nyilvánításokra és a kijelölésre kerülő természeti területekre is.

Vadaspark létesítése és fenntartása a bemutatási céllal jól szolgálhatja a természetvédelmi érdekeket is, amennyiben a terület természetvédelmével kapcsolatos feltételek teljesíthetők, és a vadaspark fenntartása összehangolható a természetvédelmi kezeléssel.

Az intenzív apróvadnevelés és kibocsátás védett természeti területen nem engedhető meg.

Különösen a kiemelten jelentős védett természeti területeken (pl. nemzeti park természeti övezet) törekedni kell a természetvédelmi célú különleges rendeltetés megállapítására, szükség esetén annak közérdekből történő kezdeményezése útján.

A vadaskertek évenkénti felülvizsgálata során érvényesíteni kell a természetvédelmi érdekeket, és meg kell szüntetni azokat a vadaskerteket, amelyek védett természeti területen (beleértve az ex lege védett természeti területeket is) kerültek kialakításra.

2.5. A vadgazdálkodás tervezési rendszere és felügyelete

A Vtv. 41. §-a szerint a vadállomány és az élőhely védelme, fennmaradásuk hosszú távon való biztosítása, a gazdálkodói érdek és a vadászterületen folytatott gazdálkodási tevékenységek közötti összhang megteremtése, védett természeti területen a természetvédelmi célok megvalósítása, továbbá a vadászati jog szakszerű gyakorlása, hasznosítása érdekében tervszerű vadgazdálkodási tevékenységet kell folytatni. A vadgazdálkodási tevékenység tervszerűségét három szintű, rövid és hosszú távú tervezéssel:

- a) körzeti vadgazdálkodási terv,
- b) vadgazdálkodási üzemterv és
- c) éves vadgazdálkodási terv

készítésével kell biztosítani. A vadgazdálkodás tervezési rendszere a törvénynek arra a szakmai alapkoncepciójára épül, amely szerint a vadászterület fogalom megegyezik a vadgazdálkodási terület fogalmával. Szakmai követelmény, hogy a vadgazdálkodás tervezése összhangban legyen a erdőtervezés rendszerével, a kapcsolatot a körzeti erdőterv és a körzeti vadgazdálkodási terv hivatott biztosítani.

a) Körzeti vadgazdálkodási terv

A körzeti vadgazdálkodási tervezéssel kapcsolatos problémaként vethető fel, hogy a terv leíró jellegű, nem ad megfelelő üzemtervezési kiindulási adatokat, ezért a tervjellegét erősítő tartalmi reformra szorul. Ezzel párhuzamosan pedig a vadgazdálkodási körzetek területi nagyságát csökkenteni kellene.

b) Vadgazdálkodási üzemterv

A vadgazdálkodási üzemterv jóváhagyásában a vadászati hatóság egyik társhatósága a természetvédelmi hatóság, ami országos jelentőségű védett természeti terület vonatkozásában a területileg illetékes nemzeti park igazgatóságot, helyi jelentőségű védett természeti terület esetén pedig az illetékes települési önkormányzat jegyzőjét jelenti. A fenntartandó legkisebb és a fenntartható legnagyobb vadlétszám vonatkozásában közreműködő szakhatóságként természetvédelmi hatóságot nevesít a Vtv. Mindezekből következik, hogy

- helyi jelentőségű védett természeti területet magában foglaló vadászterület üzemtervének jóváhagyási eljárásában szakhatóságként az illetékes jegyzőt is be kell vonni,
- a legkisebb fenntartandó és a legnagyobb fenntartható vadlétszám megállapításába mindkét természetvédelmi hatóságot be kell vonni a védett természeti területeken kívül is.

Utóbbi pozitív hatásköri ütközést jelent, ezért a Vtv. soron következő módosítása keretében a fenti vonatkozó szabályozás is pontosító módosításra szorul.

c) Éves vadgazdálkodási terv

Az éves vadgazdálkodási terv egyik legfontosabb része a vadfajonkénti állomány szabályozás mennyiségi előírása.

2.5.1. A vadgazdálkodás – vadászat, és tervezésének összefüggései a természetvédelmi kezeléssel

A természetvédelmi kezelés a Tvt. értelmében a védett természeti területek és értékek számbavételét, nyilvántartását, megóvását és őrzését, fenntartását és helyreállítását, valamint bemutatását szolgáló valamennyi tevékenység. A természetvédelmi kezelés tárgyai tehát a védett természeti területek és a védett természeti értékek, célja a konkrét természetvédelmi célok és érdekek érvényesítése. Az országos jelentőségű védett természeti területek és a védett természeti értékek természetvédelmi kezelését a nemzeti park igazgatóságok látják el. A természetvédelmi kezelés elvileg az állam közhatalmi jogosultságaiból származtatott hatósági – szakhatósági eszközökkel és tulajdonosi – vagyongazdálkodási pozícióból egyaránt ellátható.

A tulajdonosi jogból származó vagyongazdálkodás (természeti területek és értékek esetében természethasználásra irányuló gazdálkodási) tevékenység. A természethasználó vagyongazdálkodással szemben támasztott alapvető követelmény a fenntarthatóság, a gazdálkodás tartamossága, a bölcs természethasználás, tárgyai a természeti területek és a természeti értékek.

A természetvédelmi vagyongazdálkodás a természethasználó vagyongazdálkodás szűkebb kategóriája, amelynek alapvető tárgyai a vagyonként felfogott védett természeti területek és védett természeti értékek, célja pedig ezek megóvásához és fenntartásához szükséges feltételek biztosítása. Az állami tulajdonú védett természeti területek természetvédelmi vagyongazdálkodását jelenleg különböző gazdálkodó szervezetek és a nemzeti park igazgatóságok látják el.

Tekintettel arra, hogy

- a természetvédelmi vagyongazdálkodás is gazdálkodási tevékenység,
- az állam tulajdonosi és közhatalmi szerepét egymástól célszerűen el kell választani,
- az állami tulajdon és a magántulajdon, az azokkal folytatott gazdálkodás közötti diszkrimináció nem megengedett,
- a hatósági eljárások befolyástól való mentessége érdekében jogszabályban meghatározott kizárási szabályokat kell alkalmazni,
- a hatósági – szakhatósági feladat- és hatáskör ellátásával együtt végzett vagyongazdálkodás összeférhetlenségeket eredményez.

A védett természeti területeken folytatott vadgazdálkodás (és annak befejező folyamatát képező vadászat) is része a természethasználó vagyongazdálkodásnak, amely azonban több szempontból is sajátos tevékenység:

- a vadgazdálkodás – vadászat alapvető tárgya a vadon élő állatfajok közül a természeti értéket képező vad, célja a vadászterületen élő vadállomány hasznosítása és élőhelyének védelme,
- a vadászati jog a vadászterületnek minősülő földterület tulajdonjogának elválaszthatatlan része, amely önállóan nem forgalomképes,
- a vadgazdálkodás – vadászat nem meghatározott művelési ághoz kötött, hanem a különböző művelési ágakat átfedő tevékenység,

- a vadgazdálkodás az erdőgazdálkodáshoz hasonlóan olyan tervszerű tevékenység, amely csak hosszú távú állami, és hatóság által jóváhagyott hosszú távú üzem- és éves gazdálkodási tervek alapján folytatható.

A Vtv. szerint a vadászterület határát kialakítandó vadászterület tulajdonosának (társult vadászati jog esetén a tulajdonosok képviselőjének) kérelmére az illetékes vadászati hatóság határozatban állapítja meg, védett természeti terület vonatkozásában a természetvédelmi hatóság előzetes szakhatósági hozzájárulásával. Ugyancsak a Vtv. szerint a vadászterületek határainak megállapítása során többek között a következő szempontokra kell figyelemmel lenni:

- a vadászterület rendeltetése,
- az élőhely ökológiai adottságai, a vad életfeltételei és védelme,
- a háromezer hektár vagy azt meghaladó természetvédelmi oltalom alatt álló területek a védőövezetükkel együtt lehetőleg önálló vadászterületet képezzenek,
- a háromezer hektárnál kisebb természetvédelmi oltalom alatt álló területek lehetőleg egy vadászterületre essenek,
- különleges rendeltetésű vadászterület esetén az egyébként előírt 3000 +/-500 ha legkisebb kiterjedéstől korlátozás nélkül el lehet térni.

Mindezen előírások a természetvédelmi kezelés érdekeit szolgálják.

A Tvt. 36. § (3) bekezdése szerint valamennyi védett természeti területre kötelező erejű természetvédelmi kezelési tervet kell készíteni. A természetvédelmi kezelési terv a körzeti vadgazdálkodási tervezés alapjául kell hogy szolgáljon, ezért a két állami terv között megfelelő kapcsolatrendszert kell kialakítani mind a tartalom, mind pedig az időbeni hatály tekintetében.

A körzeti vadgazdálkodási terv megállapításában, valamint a vadgazdálkodási körzetenkénti fenntartandó legkisebb és fenntartható legnagyobb vadlétszám meghatározásában a természetvédelmi felelős miniszter egyetértési hatáskörrel rendelkezik, a vadászterület vadgazdálkodási üzemtervének és éves vadgazdálkodási tervének jóváhagyásában, valamint a vadászterület vadlétszám keretszámainak meghatározásában pedig a területileg illetékes nemzeti park igazgatóság szakhatóságként működik közre. A nemzeti park igazgatóság emellett a védett természeti területre hatással levő minden vadászati hatósági eljárásban közreműködő szakhatóság.

Külön figyelmet érdemel, hogy a nemzeti park igazgatóság:

- nem csak a védett természeti területek vonatkozásában működik közre a vadgazdálkodási üzemterv és az éves vadgazdálkodási terv jóváhagyási eljárásában, mint ahogy arra a Vtv. felhatalmazza, hanem a Tvt. alkalmazásában a védett természeti területre közvetlen hatással levő területek vonatkozásában is;
- a vadászterületenként fenntartandó legkisebb vadlétszám (törzsállomány) és legnagyobb vadlétszám vonatkozásában való szakhatósági közreműködés pedig a Vtv. értelmezésében független a terület védett vagy nem védett voltától (a vadlétszám keretszám a vadászterületen belüli védett természeti területekre nem is volna értelmezhető).

Mindezen természetvédelmi hatáskörökkel a vadgazdálkodási és vadászati tevékenység során a természetvédelmi célok és érdekek természetvédelmi kezelési terv nélkül is érvényesíthetők.

A kezelési terveknek azonban abban van meghatározó jelentőségük, hogy a természetvédelmi kezelés irányelveinek és előírásainak meghatározásával, egységesítésével,

egyértelműsítésével alapul szolgálnak a vadgazdálkodás tervezésével kapcsolatos miniszteri és nemzeti park igazgatósági hatáskörök gyakorlásához; továbbá lehetővé teszik a természetvédelmi kezelés és a vadgazdálkodás összehangolását, ezáltal a természetvédelmi célok érvényesítését, a védett természeti területek és értékek megóvását, fenntartását a jövő számára.

A vadgazdálkodást illetően a védett természeti területekre tehát kettős állami tervezést írnak elő a törvények:

- a Vtv. kötelezi a földművelésügyi és vidékfejlesztési minisztert a körzeti vadgazdálkodási terv állami feladatként való elkészítettéről és kiadásáról,
- a Tvt. a védett természeti területek és értékek természetvédelmi kezelésére kezelési terv készítését írja elő.

A kettős tervezés azonban nem jelentheti ugyanazt a tartalmat, mert más a tervek célja és tartalma, valamint az egyes gazdálkodási területekre, tevékenységekre vonatkozó elírások részletezettsége. A természetvédelmi kezelési terv védett természeti területekre készül, és meghatározza a védett természeti terület és értékek természetvédelmi kezelésének céljait és módszereit, a gazdálkodási és más beavatkozások feltételeit és korlátait, amelyek a vadgazdálkodási körzetre készülő körzeti vadgazdálkodási tervezés alapjául szolgálnak, illetve arra kötelező érvényű természetvédelmi előírásokat fogalmazznak meg.

Összefoglaló értékelés és végrehajtási feladatok

A vadgazdálkodási hosszú távú és éves tervek (beleértve a tervezett fenntartandó legkisebb és fenntartható legnagyobb vadlétszámot is) jóváhagyásában megfelelően biztosított a természetvédelmi célok és érdekek érvényesíthetősége, a körzeti tervezés szintjén a (közigazgatási államtitkár-ra átruházott) természetvédelemért felelős miniszteri egyetértési jogkörrel, a vadászterületek vadgazdálkodási üzemterveinek és éves vadgazdálkodási terveinek szintjén pedig a természetvédelmi hatóság szakhatósági jogkörével.

A Vtv. 1997. március 1-jei hatálybalépése után azonban nem a törvényi előírásoknak megfelelően, hanem azok időrendiségét illetően és egymás megalapozása tekintetében éppen fordítva történt a hosszú távú körzeti és vadászterületi szintű tervezés, mert a vadgazdálkodási üzemtervek készítése megelőzte az egyébként jelentős (5 év) késéssel elkészült körzeti vadgazdálkodási terveket. A vadászati hatóság így (a vadgazdálkodási körzetenként megállapított vadlétszám keretszámok kivételével) nem a körzeti vadgazdálkodási tervek alapján elkészült vadgazdálkodási üzemterveket hagyott jóvá a természetvédelmi hatóság szakhatósági hozzájárulásával.

A körzeti vadgazdálkodási terv leíró jellegű, nem ad megfelelő üzemtervezési kiindulási adatokat, ezért a tervjellegét erősítő reformra, ezzel párhuzamosan a vadgazdálkodási körzetek területi nagysága pedig csökkentésre szorul.

Koncepcionális alapkérdés az erdőgazdálkodási tervek és a vadgazdálkodási tervek közötti jogi kapcsolat, amit a körzeti tervek biztosítanak, azok törvényben előírt összhangjával. Álláspontunk szerint vadgazdálkodási tevékenységet erdőterületen csak a természetközeli erdőgazdálkodásnak „alárendelten” lehetne folytatni, ennek megfelelően kellene a vadgazdálkodás tervezését még inkább az erdőtervezésre alapozni. Még ennél is fontosabb

követelmény a védett természeti területek vonatkozásában a körzeti vadgazdálkodási terveknek a természetvédelmi kezelési tervekre alapozása.

A fenntartandó legkisebb és a fenntartható legnagyobb vadlétszám vonatkozásában közreműködő szakhatóságként természetvédelmi hatóságot nevesít a Vtv., ami pozitív hatásköri ütközést jelent a nemzeti park igazgatóság és a települési önkormányzat jegyzője között. A Vtv. soron következő módosítása keretében ezért a vonatkozó szabályozás pontosító módosításra szorul.

A természetvédelmi kezelés a védett természeti területek és értékek számbavételét, nyilvántartását, megóvását és őrzését, fenntartását és helyreállítását, valamint bemutatását szolgáló tevékenység. A természetvédelmi kezelés az állam közhatalmi jogosultságaiból származtatott hatósági - szakhatósági eszközökkel és tulajdonosi - vagyongazdálkodási pozícióból egyaránt ellátható. A Tvt. 36. § (3) bekezdése szerint valamennyi védett természeti területre kötelező erejű természetvédelmi kezelési tervet kell készíteni.

A tulajdonosi jogból származó vagyongazdálkodás természeti területek és értékek esetében természethasználásra irányuló gazdálkodási tevékenység. A természetvédelmi vagyongazdálkodás a természethasználó vagyongazdálkodás szűkebb kategóriája, amelynek alapvető tárgyai a vagyongazdálkodás felfogott védett természeti területek és védett természeti értékek, célja pedig ezek megóvásához, fenntartásához és gyarapításához szükséges feltételek biztosítása.

A védett természeti területeken folytatott vadgazdálkodás (és annak befejező folyamatát képező vadászat) is része a természetvédelmi vagyongazdálkodásnak, amely azonban több szempontból is sajátos tevékenység.

A hatósági - szakhatósági feladat- és hatáskör ellátásával együtt végzett természetvédelmi vagyongazdálkodás összeférhetlenségeket eredményez.

A természetvédelmi hatósági és főként a szakhatósági hatáskörök gyakorlásával a vadgazdálkodási és vadászati tevékenység során a természetvédelmi célok és érdekek természetvédelmi kezelési terv nélkül is érvényesíthetők. A természetvédelmi kezelési terveknek azonban abban van meghatározó jelentőségük, hogy egységes alapokon meghatározzák a védett természeti területek és értékek természetvédelmi kezelésének céljait és módszereit, alapul szolgálnak a vadgazdálkodás tervezésével kapcsolatos miniszteri és nemzeti park igazgatósági hatáskörök gyakorlásához, a természetvédelmi kezelés irányelveinek és előírásainak meghatározásával, egységesítésével, egyértelműsítésével lehetővé teszik a természetvédelmi kezelés és a vadgazdálkodás összehangolását, ezáltal a természetvédelmi célok érvényesítését, a védett természeti területek és értékek megóvását, fenntartását a jövő számára. Mindezekért a két állami terv között megfelelő kapcsolatrendszer kell kialakítani mind a tartalom, mind pedig az időbeni hatály tekintetében.

A védett természeti területeken a vadgazdálkodást érintő, törvényekben előírt kettős állami tervezés (körzeti vadgazdálkodási terv, természetvédelmi kezelési terv) nem jelentheti ugyanazt a tartalmat, mert más a tervek célja és tartalma, valamint az egyes gazdálkodási területekre, tevékenységekre vonatkozó előírások részletezettsége. A természetvédelmi kezelési tervek mellett védett természeti területekre, a vadgazdálkodási tervek pedig a vadgazdálkodási körzetekre illetve a vadászterületekre készülnek.

A következő hosszú távú tervezési ciklusban a törvényi előírásoknak megfelelően kell eljárni, és a természetvédelmi hatóság csak a körzeti vadgazdálkodási tervek megállapítása után adhat ki szakhatósági hozzájárulást a vadgazdálkodási üzemtervekhez és az éves vadgazdálkodási tervekhez. A körzeti vadgazdálkodási terv a tervjellegű reformra, tartalmi változtatásokra, ezzel párhuzamosan pedig a körzetek területi nagysága csökkentésre szorul, amelyek kezdeményezése szükséges a felelős tárca felé.

A jövőre vonatkozóan figyelembe kell venni azt is, hogy a természeti területek vonatkozásában a Tvt. 21. § (4) bekezdése értelmében a körzeti vadgazdálkodási terv természeti területet érintő részének jóváhagyásához is a természetvédelemért felelős miniszter egyetértése szükséges.

A fenntartandó legkisebb és a fenntartható legnagyobb vadlétszám vonatkozásában pozitív hatásköri ütközés van a nemzeti park igazgatóság és a települési önkormányzat jegyzője között, ezért a Vtv. soron következő módosítása keretében a vonatkozó szabályozás pontosító módosításra szorul. A javaslat kidolgozása a Természetvédelmi Hivatal feladata.

A soron következő körzeti vadgazdálkodási tervezés idejére, legkésőbb 2006-ra valamennyi nem erdő művelési ágú védett természeti területre el kell készíteni a természetvédelmi kezelési terveket, amelyek a vadgazdálkodási tervezéshez is kiinduló alapul szolgálhatnak.

Az erdő művelési ágú területek esetében a környezetvédelmi és vízügyi miniszter egyetértésével (közigazgatási államtitkárra átruházott hatáskör) megállapított körzeti erdőterveket lehet alkalmassá tenni a természetvédelmi kezelési tervként való megfelelésre, amellyel a vadgazdálkodás, főként a nagyvadgazdálkodás tervezését összhangba kell hozni.

2.6. A vadgazdálkodási körzetenként és vadászterületenként fenntartandó legkisebb és fenntartható legnagyobb vadlétszám

A Vtv. 42. § (2) bekezdése szerint a miniszter állami feladatként gondoskodik a vadgazdálkodási körzetek kijelöléséről, annak a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium hivatalos lapjában való közzétételéről, valamint a körzeti vadgazdálkodási terv elkészítéséről. A (3) bekezdés előírja, hogy a körzeti vadgazdálkodási tervet a földművelésügyi miniszter – a védett természeti területekre vonatkozó rész, valamint a fenntartandó legkisebb vadlétszám (törzsállomány) és a fenntartható legnagyobb vadlétszám vonatkozásában a természetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben – adja ki, és a Vadgazdálkodási Adattár útján gondoskodik annak közzétételéről. A vadászterületenkénti minimum és maximum vadlétszámokat az adott körzetben a Megyei Vadgazdálkodási Tanácsok állapították meg a vadászatra jogosultak részére, akik ez alapján készítették el a 10 éves vadgazdálkodási üzemtervüket.

A vadgazdálkodási körzetekben a fenntartandó legkisebb vadlétszámot (törzsállomány) és a fenntartható legnagyobb vadlétszámot tehát a körzeti vadgazdálkodási tervek határozzák meg, amelynek kiadásában a természetvédelemért felelős miniszter egyetértési hatáskörrel rendelkezik. A vadászterületeken fenntartandó legkisebb vadlétszámot, valamint az élőhelyet még nem veszélyeztető fenntartható legnagyobb vadlétszámot a vadgazdálkodási üzemtervben és az éves vadgazdálkodási tervben a vadászati hatóság hagyja jóvá a természetvédelmi hatóság szakhatósági közreműködésével.

2.6.1. A vadgazdálkodási körzetenkénti vadlétszám keretszámok meghatározása

1997 – 1998-ban folyt, hosszas tárcaközi szakmai vita mellett. Számos egyeztetés után minisztériumunk részéről 1998-ban kompromisszumos megállapodást írtunk alá azért, mert a vadgazdálkodói érdekeket képviselők a vadgazdálkodás tervezésének megengedhetetlen elhúzódsát rótták fel. Ezen megállapodás eredménye az alábbi:

	fenntartandó legkisebb vadlétszám	fenntartható legnagyobb vadlétszám
gímszarvas	...25 000	...58 000
dámszarvas	.....1 300	.....9 000
őz	..100 000	..290 000
muflon	0	.....4 000
vaddisznó	...18 000	...40 000

Az egyeztetés feltétele volt, hogy legkésőbb 2003-ban a vadállomány-létszám változásainak ismeretében a vadgazdálkodási körzetekben fenntartandó legkisebb és fenntartható legnagyobb vadlétszámot újra meg kell határozni.

A szaktárcák közötti egyeztetés eredményeképpen a jelenlegi fenntartható legnagyobb nagyvadlétszámok és a 2003-as becslési adatok a következők:

	Gímszarvas	Dámszarvas	Őz	Muflon	Vaddisznó
Fenntartható maximum létszám (pld)	58 000	9 000	290 000	4 000	40 000
Becsült vadlétszám 2003. (pld)	82 623	20 993	324 414	9 341	86 637

Meg kell jegyezni, hogy a mindenkor hivatalos nagyvadlétszám, vagyis a vadgazdálkodók által becsült érték vélelmezhetően a valós létszám alatt van. Például a gímszarvas állomány minimális állományának becslésére kidolgozott módszer eredményei azt igazolják, hogy az évente jelentettnél lényegesen nagyobb a hazai populáció létszáma, sőt akár 40-50%-kal nagyobb gímlétszámot sem indokolatlan feltételezni.

Vizsgáljuk meg ezek után a gímszarvas és a vaddisznó állományának és hasznosításának országos alakulását az elmúlt negyedszázadban!

A gímszarvas állomány és terítékének alakulása a hivatalos adatok szerint a következő.

év	becsült állomány	teríték (+elhullás)	előírt min.- max. létszám
1968	.....24 980	.....6 804	
1978	.....39 183	.....19 072	
1988	.....50 725	.....28 979	
1991	.....58 367	.....38 934	

1995	.....50 063	.....23 580	
1997	.....71 685	.....21 124	.....25 000 – 58 000
2001	.....77 758	.....36 101	↓
2002	.....82 592	.....44 300	↓
2003	.....82 623		↓

A gímszarvas állomány létszáma a becslési adatok alapján a vizsgált 25 év alatt több mint háromszorosára növekedett, a növekedés üteme azonban az utóbbi években jelentősen mérséklődött, és elképzelhető, hogy 2003 a kulmináció éve. A valós létszám viszont mérvadó szakértői vélemények és számítások szerint a becslétnél nagyobb. A becslési adatok megbízhatatlanok, nincs összhang a teríték és a becslés között. A szinten tartó állományhasznosítás esetén a veszteséggel csökkentett szaporulattal azonos számú szarvast kellene terítékre hozni. A gímszarvas kívánatos ivararánya: 1 bika : 1,2 tehén, a tehenek szaporulati aránya országos átlagban cca. 0,6. Az évenkénti országos szaporulat így 100 000 gímszarvas esetében mintegy 32 000, 80 000 gímszarvas esetén pedig 26 000 egyed. Az éves veszteség (bejelentett és nem észlelt elhullás, orrvadászat stb.) legalább 5 000-re becsülhető.

A vaddisznó állomány és terítékének alakulása a hivatalos adatok szerint az alábbi.

év	becsült állomány	teríték (+elhullás)	előírt min.- max. létszám
1968	.....13 287	.....8 203	
1978	.....18 697	.....19 018	
1988	.....33 813	.....40 219	
1991	.....43 531	.....43 768	
1995	.....39 389	.....34 979	
1997	.....58 900	.....38 126	.....18 000 – 40 000
2001	.....82 433	.....91 646	↓
2002	.....91 071	.....99 621	↓
2003	.....86 637		↓

A vaddisznóállomány létszáma a becslési adatok alapján az utóbbi 25 év alatt több mint hatszorosára, míg a teríték például 1995 és 2002 között, tehát 7 év alatt közel háromszorosára növekedett. Az állománynövekedés üteme az utóbbi években a becslés adatai alapján mérséklődött, és 2002 kulminációs évnél tűnik, ami természetesen a jövőbeni adatok ismerete nélkül bizonytalan. Mindez ugyanakkor nem feltétlenül jelenti a tényleges állománycsökkenést, az eredmény vadgazdálkodói szubjektív okokra is visszavezethető.

A fenntartható legnagyobb létszámú állomány fokozatos eléréséhez ezen adatok birtokában lehet az éves lelövést tervezni.

Általánosan jellemző probléma tehát az országosan magas nagyvadlétszám, elsősorban a gímszarvas, a vaddisznó és az őz esetében, ami évtizedek óta kibékíthetetlen ellentétek forrása a gazdálkodók között. Az Országos Vadgazdálkodási Adattár által nyilvánosságra hozott forintosított vadkár adatokból kiderül, hogy az utóbbi években mind az erdei, mind a mezei vadkár az inflációt jóval meghaladó mértékben folyamatosan nőtt.

A védett természeti értékekben és területeken szintén jelentős a nagyvad által okozott kár, bár pontosan nem számszerűsíthető. Sok gazdálkodási szempontból értéktelen, a

természetvédelem számára azonban kiemelkedő jelentőségű területen (karsztbokor-erdők, sziklagyepek stb.) okoz a túltartott nagyvadállomány felbecsülhetetlen kárt. Védett természeti területeken mindenképpen szükséges a természetes vadeltartó-képesség alá csökkenteni a nagyvadállomány létszámát.

Álláspontunk szerint **a fenntartható legnagyobb vadlétszámot nem lehet pontosan meghatározni a különböző, sokszor bizonytalan adatokra támaszkodó elméletekkel, hanem a nagyvad által a környezetében okozott kár mértéket kell folyamatosan nyomon kísérni, és ebből következtetni arra, hogy az adott területen a vadlétszámot csökkenteni kell, vagy esetleg növelni lehet.** Amennyiben folyamatosan figyelemmel kísérjük az erdei újulat és a fiatalosok, a védett természeti területek és értékek állapotát, akkor a vadkár megjelenésekor intézkedni lehet (és kell) annak megszüntetéséről, a megfelelő vadlétszám beállításáról. **A nagyvad meghatározó élőhelye az erdő, ezért kritériumként szolgál, hogy olyan nagyvadlétszámot kell elérni, amely mellett vadkárelhárító kerítés nélkül az erdőtfel lehet újítani.** A fenntartható legnagyobb vadlétszám meghatározásának legjobb módja az lehet, hogy elkerített, a nagyvadtól teljes mértékben elzárt mintaterület-hálózatot jelölünk ki, ahol folyamatosan nyomon kísérjük az egész vegetáció változását. Jelenleg ilyen természetvédelmi monitoring rendszer nincs kiépítve. **A nemzeti park igazgatóságoknak az Állami Erdészeti Szolgálat (ÁESZ) vadkármegfigyelő rendszeréhez csatlakozva célszerű kialakítani a védett természeti területeken egy kiskerítések hálózatán alapuló monitoring rendszert a vadkárok hatásainak mérésére, és ezáltal a fenntartható legnagyobb vadlétszám meghatározásának elősegítésére.**

Kiemelt feladatként kell kezelni minden nemzeti park igazgatóságnak, hogy a rendelkezésre álló szakhatósági eszközökkel segítse elő a nagyvadlétszám csökkentését. A Vtv. 45. § (2) bekezdése alapján a vadászterület vadgazdálkodási üzemtervének vadászati hatóság általi jóváhagyásában védett természeti terület, valamint a fenntartandó legkisebb törzsállomány és a fenntartható legnagyobb vadlétszám vonatkozásában a természetvédelmi hatóság szakhatóságként működik közre. A Vtv. 47. § (3) bekezdése az üzemtervéhez analóg módon határozza meg az éves vadgazdálkodási terv jóváhagyását, amelyben tehát a természetvédelmi hatóság szintén két szempontból működik közre szakhatóságként: a védett természeti területek, valamint az egyes vadfajok szerint fenntartandó legkisebb vadlétszám és az élőhelyet még nem veszélyeztető legmagasabb vadlétszám vonatkozásában.

A Vtv. 90. § (1) bekezdés szerint a vadgazdálkodással, a vad, valamint élőhelyének védelmével, továbbá a vadászattal összefüggő szervezési, irányítási, szabályozási és egyes hatósági feladatokat a kormányzati munkamegosztás keretében – együttműködve az ügykör szerint illetékes miniszterekkel – a földművelésügyi miniszter látja el, a 86. § (1) bekezdés szerint pedig a vadászati igazgatással összefüggő egyes irányítási, szervezési, valamint hatósági feladatokat a földművelésügyi miniszter, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, valamint a vadászati felügyelőségek látják el. A társtárca és területi szerveinek meghatározóan fontos feladata ezért egyrészt a vadlétszám-becslés megbízható módszereinek kidolgoztatása és azok alkalmaztatása a vadgazdálkodás gyakorlatában, másrészt a szükséges mértékű vadállomány-szabályozás végrehajtása.

2.6.2. A nagyvadlétszám csökkentésének gyakorlata

Az 1997-ben kezdődő hosszú távú vadgazdálkodási tervezési ciklusban késve került megállapításra a vadgazdálkodási körzetenként és a vadászterületenként fenntartandó legkisebb és fenntartható legnagyobb vadlétszám. Emellett álláspontunk szerint a

nagyvadfajok fenntartható legnagyobb létszáma magas értékekkel került megállapításra. A 10-éves ciklus első felében a vadgazdálkodás keretében nem történt meg még a magasán megállapított fenntartható legnagyobb nagyvadlétszámoknak megfelelő szükséges mértékű vadállomány-apasztás sem. Ennek következtében az eleve jelentősen túlszorodott nagyvadállomány létszáma tovább növekedett, és egyre elviselhetetlenebb, hosszú távra kiható károk okozott erdeinkben. A vadászati hatóság a probléma megoldása érdekében 2003-ig intézkedéseket nem tett, illetve öt év elteltével egy esetben hatósági vadászatot rendelt el. A túlszorodott nagyvadállomány-probléma megoldásának sürgető szükségességére tárcánk Természetvédelmi Hivatala és egyes nemzeti park igazgatóságok is több esetben felhívták a figyelmet. A nemzeti park igazgatóságok azonban természetvédelmi hatósági intézkedéseket (például természetvédelmi bírság kiszabása) nem tettek. Az érintett hatóságok közül csak az erdészeti hatóság kezdett egyre több esetben hathatós intézkedéseket tenni erdővédelmi bírságok kiszabásával. A nemzeti park igazgatóságok, másodfokon pedig a Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőség azonban egyetértési hatáskörükben és szakhatósági hatáskörükben is minden esetben egyetértettek az erdővédelmi bírságok kiszabásával.

A nemzeti park igazgatóságok szakhatósági eszközeik mellett hatósági eszközökkel is kötelesek intézkedni és eljárni a nagyvadlétszám szükséges mértékű csökkentése érdekében.

A 10-éves vadgazdálkodási tervezési ciklus második felében a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Vadgazdálkodási és Halászati Főosztálya a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Természetvédelmi Hivatalának bevonásával **kidolgozta az öt éves nagyvadlétszám-csökkentés programját.** Ennek alapján minden évben folyamatosan nyomon követjük a populációkban beálló változásokat és az öt éves ciklus végén a társtárcaik között ismételt vadlétszám felülvizsgálat történik. A tervezési ciklus végére az 1998-ban megállapított legnagyobb vadlétszámok alá kell csökkenteni a tényleges vadlétszámot, ami az éves szaporulatnak megfelelő szükséges létszámapasztáson felül átlagosan a következő éves kilövéseket jelenti (becslésre alapozott kerekített adatok): gímszarvas 5 000, dám 2 400, őz 6 900, muflon 1 000 és vaddisznó 9 300 példány.

A védett természeti területek, különösen nemzeti parkok, a bioszféra rezervátumok, a Ramsari Egyezmény hatálya alá tartozó egyes területek, fokozottan védett természeti területek vonatkozásában felül kell vizsgálni **a trófea-centrikus vadállomány-szabályozás** jogszabályi kényszerét, ami a faunaidegen vadfajok állományának felszámolását, és a túlszorodott nagyvadállomány megfelelő mértékű apasztását akadályozza.

Összefoglaló értékelés és végrehajtási feladatok

A természetes vadeltartó képességnek erdeinkben csak egyetlen valódi mutatószáma lehet, mégpedig az a nagyvadlétszám, amely mellett az erdők természetközeli módszerekkel – a természetszerű erdők a természetes felújítási módok valamelyikével – bekerítés nélkül felújíthatók. Javasolható a fenntartható legnagyobb vadlétszám meghatározására egy országos monitoring rendszer, a nagyvadtól teljes mértékben elzárt mintaterület-hálózat kiépítése és folyamatos működtetése. Jelenleg ilyen monitoring rendszer nincs kiépítve. Az elkerített részek illetve a vad által szabadon hozzáférhető területek erdészeti és botanikai vizsgálatainak eredményét folyamatosan össze kell vetni a vadállomány nagyság változásaival. Nem elégséges azonban csak a monitoring hálózat kialakítása, mert annak eredményei esetleg csak hosszú távon lesznek értékelhetőek, hanem az éves

állománybecslések eredményét össze kell vetni a teríték adatokkal, és mindezen adatok birtokában kell számszerűsíteni a szükséges kilövéseket.

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, valamint a vadászati felügyelőségek meghatározóan fontos feladata egyrészt a vadlétszám-becslés és -szabályozás megbízható módszereinek kidolgoztatása és azok alkalmaztatása a vadgazdálkodás gyakorlatában, másrészt a szükséges mértékű vadállomány-szabályozás végrehajtása. Védett természeti területeken a trófea-centrikus nagyvadállomány-szabályozás kényszere a természetvédelmi kezelés szempontjából hátrányokkal jár.

A koncepció alapelveinek figyelembe vételével részletes programot és intézkedési tervet kell készíteni azokról a feladatokról és tevékenységekről, amelyek a nagyvadlétszám csökkentésének hatékony természetvédelmi eszközeit tartalmazzák.

Az 1998-ban megállapított vadgazdálkodási körzetenkénti legkisebb és legnagyobb vadlétszámok felülvizsgálata 2003-ban aktuális tárcaközi feladat. A felülvizsgálat keretében cél a fenntartható legnagyobb vadlétszám csökkentés, különösen gímszarvas és a vaddisznó esetében.

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Vadgazdálkodási és Halászati Főosztályának az Erdészeti Hivatal, valamint a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Természetvédelmi Hivatalának bevonásával ki kell dolgozni a következő öt év nagyvadlétszám csökkentési programját, és ennek megfelelő intézkedés szükséges mindkét tárca részéről az elsőfokú hatóságok szintjén történő végrehajtásra. A tervezési ciklus végére az 1998-ban megállapított legnagyobb vadlétszámok alá kell szorítani a tényleges vadlétszámot. Emellett megbízható vadlétszám-becslési módszerek alkalmazása és azok hatósági ellenőrzése szükséges annak érdekében, hogy reális létszámadatok alapján történhessen a vadállomány-szabályozás.

A védett természeti területek vonatkozásában felül kell vizsgálni a trófea-centrikus vadállomány-szabályozás jogszabályi kényszerét, ami a faunaidegen vadfajok állományának felszámolását, és a túlszaporodott nagyvadállomány megfelelő mértékű apasztását akadályozza.

A nemzeti park igazgatóságoknak érvényesíteniük kell minden olyan hatósági és szakhatósági eszközt, amely a nagyvadállomány létszámának csökkentését eredményezi. Emellett az ÁESZ vadkármegfigyelő rendszeréhez csatlakozva ki kell alakítaniuk a védett természeti területeken kis területű bekerítések hálózatán alapuló monitoring rendszert a vadkárok hatásainak mérésére, a térben és időben változó természetes vadeltartó-képesség meghatározásának elősegítésére. Végül együtt kell működni minden érintett szervvel és szervezettel annak érdekében, hogy minél előbb az elfogadható szintre csökkenjen a hazai nagyvadállomány.

2.7. A vadkárral összefüggő természetvédelmi kérdések

Vadkár alatt a Vtv. szerint a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó és a muflon által a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban, továbbá az őz, a mezei nyúl és a fácán által a szőlőben, a gyümölcsösben, a szántóföldön, az erdősítésben és a csemetekertben okozott kár

öt százalékot meghaladó részét tekintjük. A természetvédelmi vadkár fogalmát a törvények nem vezették be.

A jelentősen túlszaporodott nagyvadállomány az általa okozott kár miatt fokozott veszélyt jelent a természeti területekre és értékekre, a szakszerű mező- és erdőgazdálkodási tevékenységre. A probléma súlyát jól illusztrálja az erdőfelújításainkban 1988 – 1997 között megépített vadkárrelhárító kerítés hossza, ami a villanypásztorok nélkül is közel 5.500 km, azaz hazánk kerületének két és félszerese volt.

A mező- és az erdőgazdasági vadkár megtérítését a Vtv. és végrehajtási rendelete, valamint a Ptk. fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályai részletesen szabályozzák. Amennyiben pedig a vadászterületen a vad olyan hosszú távra kiható kárt okoz, amely ezen kártérítési eljárás során nem érvényesíthető, úgy a vadászatra jogosult az Evt. 103. § (3) bekezdése szerint **erdővédelmi bírságot** köteles fizetni az erdészeti hatóság határozata alapján.

A védett természeti területre közvetlen kihatással lévő vagy azt közvetlen érintő erdészeti hatósági eljárásban a természetvédelmi hatóság a Tvt. 39. § (1) bekezdés f) pontja értelmében szakhatóságként működik közre. Az erdővédelmi bírság kiszabására irányuló minden más erdészeti hatósági eljárás során az Evt. 103. § (3) bekezdése alapján a természetvédelmi hatóság egyetértési hatáskörrel rendelkezik, emellett kezdeményezheti is az erdővédelmi bírság kiszabását.

Mindemellett – mivel a fenntarthatónál jelentősen nagyobb létszámú vad természetvédelmi és ökológiai szempontból éppúgy káros, mint a természetközeli erdőgazdálkodás szempontjából –, a természetvédelmi hatóság részéről is intézkedés szükséges a nagyvadállomány csökkentése érdekében. A hatósági intézkedés egyik módja a természetvédelmi bírság kiszabása, amelynek jogszabályi levezetését a következő fejezet tartalmazza.

Összefoglaló értékelés és végrehajtási feladatok

A vad károsításának megelőzése érdekében a Vtv. 80. §-a a vadászterület biológiai életközösségét, valamint a védett természeti területet jelentősen veszélyeztető vadfaj állományának meghatározott határidőn belüli csökkentésére vagy a szükséges védőintézkedések megtételére kezdeményezési jogkört és szakhatósági hatáskört telepít a természetvédelmi hatósághoz, amelyeket a nemzeti park igazgatóságoknak gyakorolni kell.

2.8. A vadgazdálkodás – vadászat jogszabályi és jogszabályon alapuló korlátozásai

A Vtv. és a végrehajtásáról szóló többször módosított 30/1997. (IV. 30.) FM rendelet részletesen és megfelelően szabályozza a vadászat általános előírásait, a vadászati tilalmakat (a tiltott vadászati eszközöket, a tiltott vadászati módokat, a vadászati tilalmi időket), az

engedélyezett vadászati eszközöket, a vadászat rendjét és formáit. A hatályos jogszabályok mind a vadászati és az erdészeti hatóság, mind pedig a természetvédelmi hatóság számára megfelelő hatásköröket biztosít a vad és az élőhelye, kiemelten az erdő védelméhez és a természet védelméhez fűződő érdekek érvényesítésére. E hatáskörök a vadászati hatóság esetében egyes kivételektől eltekintve hatósági hatáskörök, míg a természetvédelmi hatóság esetében jellemzően szakhatósági hatáskörök.

A vadgazdálkodás és azon belül a vadászat - mint természethasznosító gazdasági tevékenység - korlátozásait részben jogszabályok (az alapvető korlátozásokat törvények) állapítják meg, részben hatóságok írják elő hatósági határozataikban illetve szakhatósági állásfoglalásaikban. A természetvédelmi célú szükséges korlátozások és szabályozások a hatályos jogszabályokkal, valamint a természetvédelmi hatóság hatósági és szakhatósági feladat- és hatáskörének gyakorlásával ezáltal biztosítottak. A természetvédelmi célokat is szolgáló korlátozások a következők:

- vadgazdálkodási korlátozások (legkisebb és legnagyobb vadlétszám keretszámok, vadgazdálkodási létesítmények, berendezések elhelyezése, mesterséges vadkibocsátás, vadaskert létesítés stb.),
- vadászati időbeni korlátozások (vadászati idények, tilalmi idők),
- vadászati módszerbeli korlátozások (tiltott vadászati módok),
- vadászati eszközbeli korlátozások (tiltott vadászati eszközök),
- vadászati térbeni korlátozások (vadászati kíméleti terület, védett természeti területekre előírt korlátozások).

Mindezek természetvédelmi hatósági és szakhatósági hatáskörben történő érvényesítése a nemzeti park igazgatóságok egyik fontos feladata. A vadgazdálkodással – vadászattal összefüggő természetvédelmi hatásköröket a következő fejezet részletezi.

A megengedettnél, vagyis a természetes vadeltartó-képességnél, illetve a vadgazdálkodási körzetenként és vadászterületenként jóváhagyott legnagyobb fenntarthatónál magasabb nagyvadlétszám problémáját meghatározóan igazolja az erdők kerítés nélküli természetes felújíthatóságának ellehetetlenülése, és jelzik az erdészeti hatóság által egyre gyakrabban kiszabott erdővédelmi bírságok is. A közelmúltban magas vadlétszám miatt már erdőgazdálkodási bírság kiszabására is sor került az erdészeti hatóság részéről. Tekintettel arra, hogy a fenntarthatónál jelentősen nagyobb létszámú vad természetvédelmi és ökológiai szempontból éppúgy káros, mint a természetközeli erdőgazdálkodás szempontjából, a természetvédelmi hatóság részéről is intézkedés szükséges a nagyvadállomány csökkentése érdekében. A hatósági intézkedés egyik módja a természetvédelmi bírság kiszabása, amelynek jogszabályi levezetése a következő.

A vadgazdálkodási körzetenként fenntartandó legkisebb és fenntartható legnagyobb vadlétszámot a földművelésügyi miniszter a természetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben állapította meg 1998-ban, ennek alapján történt meg a vadlétszám-keretszámok lebontása a vadászterületekre. A Vtv. 45. § (2) bekezdése alapján a vadászterület vadgazdálkodási üzemtervének vadászati hatóság általi jóváhagyásában védett természeti terület, valamint a fenntartandó legkisebb vadlétszám (törzsállomány) és a fenntartható legnagyobb vadlétszám vonatkozásában a természetvédelmi hatóság szakhatóságként működik közre. A Vtv. 47. § (3) bekezdése az üzemtervéhez analóg módon határozza meg az éves vadgazdálkodási terv jóváhagyását, amelyben tehát a természetvédelmi hatóság szintén két szempontból működik közre szakhatóságként: a védett természeti területek, valamint az egyes vadfajok szerint fenntartandó legkisebb vadlétszám és az élőhelyet még nem

veszélyeztető legmagasabb vadlétszám, tehát az állományszabályozás vonatkozásában. A Tvt. 80. § (1) bekezdés e) pontja szerint: aki tevékenységével vagy mulasztásával a természetvédelmi hatóság szakhatósági hozzájárulásához kötött tevékenységet a hozzájárulástól eltérően végez, természetvédelmi bírságot köteles fizetni. A természetvédelmi bírság mértékét adott esetben a természetvédelmi bírság kiszabásával kapcsolatos szabályokról szóló 33/1997. (II. 20.) Korm. rendelet 2. § (1) bek. gc) illetve h) pontja határozza meg, de figyelembe kell venni a kormányrendelet további vonatkozó szabályozásait is.

Mindezeknek megfelelően **a természetvédelmi bírság kiszabására irányuló államigazgatási eljárást kell lefolytatni minden olyan esetben, amikor a szakhatósági állásfoglalástól jelentősen eltérő nagyvadállományt tart fenn a vadászatra jogosult.** Analóg a feladat- és hatáskör a Vtv. 80. §-a alapján kiadott szakhatósági állásfoglalásokban foglaltak be nem tartása esetén is.

Összefoglaló értékelés és végrehajtási feladatok

A vadgazdálkodás – vadászat jogszabályi és jogszabályokon alapuló korlátozásainak természetvédelmi célok és érdekek szerinti érvényesítése a nemzeti park igazgatóságok egyik fontos feladata. A természetvédelmi célú szükséges szabályozások és korlátozások a hatályos jogszabályokkal, valamint a természetvédelmi hatóság hatósági – szakhatósági jogkörével biztosíthatók. A Tvt. 71. és 72. §-ai értelmében a vadgazdálkodás korlátozásai kártalanítási igényt nem keletkeztetnek, támogatás azonban biztosítható.

A természetvédelmi hatósági és szakhatósági feladat- és hatáskörrel rendelkező nemzeti park igazgatóságoknak minden jogszabályban foglalt eszközt alkalmaznia kell a természetvédelmi érdekek érvényesítéséhez. Az eddigiek során ez nem teljes körűen valósult meg, ezért a mulasztások felszámolása szükséges. Példa lehet az államigazgatási eljárás keretében a természetvédelmi bírság kiszabása minden olyan esetben, amikor a szakhatósági állásfoglalástól eltérő jelentősen nagyobb mennyiségű nagyvadállományt tart fenn a vadászatra jogosult.

2.9. Természetvédelmi hatáskörök számbavétele a vadgazdálkodás és a vadászat szabályozásában, tervezésében és hatósági ellenőrzésében

A vadászati igazgatással összefüggő állami feladatokat a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, területi szervekként pedig az FVM megyei földművelésügyi hivatalainak osztályaiként működő vadászati felügyelőségek látják el. Az elsőfokú vadászati hatóság tehát a megyei szerveződésű vadászati felügyelőség, amely kis létszámú szervezet. A vadászati felügyelők a vadászatra jogosultakat és a vadászatok az adminisztratív feladatok és a kis létszám miatt szükségesnél kisebb mértékben képesek csak ellenőrizni. A másodfokú vadászati hatósági feladatokat az FVM Vadgazdálkodási és Halászati Főosztálya látja el. A vadászati hatóság a Vtv.-ben meghatározott esetekben vadgazdálkodási bírságot és vadvédelmi bírságot szabhat ki.

Az elsőfokú vadászati hatóság természetvédelmi társhatósága a nemzeti park igazgatóság, a másodfokú vadászati hatóságé pedig a Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőség.

2.9.1. Hatáskörök a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium szintjén

A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény 42. § (3) bekezdése szerint a körzeti vadgazdálkodási tervet a védett természeti területre vonatkozó rész vonatkozásában, továbbá a vadgazdálkodási körzetenként fenntartandó legkisebb és fenntartható legnagyobb vadlétszámot a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter a természetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben határozza meg.

A Vtv. 22. § (3) bekezdése szerint a vadászterület vadaskert céljából, a 24. § (2) bek. szerint pedig vadaspark céljából történő bekerítését a vadászatra jogosult kérelmére a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium – természetvédelmi oltalom alatt álló terület esetében a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériummal egyetértésben – engedélyezi.

A Vtv. 21. § (2) és (4) bekezdése egyetértési és közérdekből történő kezdeményezési hatáskört telepít a természetvédelemért felelős tárcához a vadászterület különleges rendeltetésének megállapításában.

A Vtv. 33. § (2) bekezdése szerint vadászterületen Magyarország állatföldrajzi környezetében nem honos állatfaj vadászati célú telepítését a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériummal egyetértésben engedélyezi.

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 21. § (4) bekezdése egyetértési hatáskört biztosít a természetvédelemért felelős miniszter számára a körzeti vadgazdálkodási terv természeti területet érintő részének jóváhagyásához.

2.9.2. Hatáskörök a nemzeti park igazgatóságok szintjén

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény a „Természeti értékek és természeti területek általános védelme” c. II. Részben foglalkozik vadgazdálkodási és vadászati szabályozásokkal. A vadászható állatfajok (a vad) ugyanis a természeti érték fogalomkörébe tartozik, ezért az általános természetvédelem tárgyai. A Tvt. az említett részben a biológiai sokféleségre alapozott fenntartható vadgazdálkodásra vonatkozó előírásokat tartalmaz, a nemzeti park igazgatóságot pedig a következő főbb hatáskörökkel ruházza fel:

- a túlszaporodott vadállomány szabályozásának vagy felszámolásának kezdeményezése,
- a vadgazdálkodási – vadászati tevékenység korlátozásának, megtiltásának kezdeményezése, amennyiben az a természeti területen a természet védelméhez fűződő érdekeket súlyosan sérti vagy veszélyezteteti,
- vadászati korlátozás vagy tilalom elrendelésének kezdeményezése, ha vadfaj állománya a vadászat vagy más tényező miatt veszélyeztetetté válik.

A vadászati hatóságnál megtehető kezdeményezések elsősorban a nem védett természeti területeken jelentenek fontos természetvédelmi érdekérvényesítő hatásköröket a természetvédelmi hatóság számára, de e hatáskörök a védett természeti területekre természetesen ugyanúgy érvényesek.

A Tvt. 39. § (1) bekezdés f) pontja szerint a természetvédelmi hatóság szakhatóságként működik közre a védett természeti területre közvetlenül kihatással lévő vagy azt közvetlenül érintő vadászati hatósági eljárásokban. E hatósági eljárásokban meghatározó a vadgazdálkodási üzemterv és az éves vadgazdálkodási tervek jóváhagyási eljárása.

A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény 18. § (2) bekezdése a vadászati jog haszonbérletére kötött szerződés jóváhagyásában, a 19. § (1) bekezdése a vadászterület határának megállapításában, a 38. § (3) bekezdése pedig a vadászati idény meghosszabbítására, rövidítésére, vadfaj vadászatának korlátozására vagy megtiltására, tilalmi időszakban vadászat engedélyezésére irányuló vadászati hatósági eljárásokban biztosít védett természeti terület vonatkozásában szakhatósági hatáskört a természetvédelmi hatóság számára.

A Vtv. 45. § (2) bekezdése, illetve 47. § (3) bekezdése szakhatósági hatáskört biztosít a természetvédelmi hatóság részére a vadgazdálkodási üzemtervek és az éves vadgazdálkodási tervek vadászati hatósági jóváhagyási eljárásában a védett természeti területek, valamint a fenntartandó legkisebb és a fenntartható legnagyobb vadlétszám vonatkozásában. Ugyancsak szakhatósági hatáskört ír elő a természetvédelmi hatóság számára védett természeti területet érintően a Vtv. 39. § (1) bekezdése, vadászterület meghatározott részének vadászati kíméleti területté minősítésében.

A Vtv. 31. § (2) bek. engedélyezési hatósági hatáskört telepít a természetvédelmi hatósághoz vadgazdálkodási, vadászati létesítmény védett természeti területen történő elhelyezéséhez.

Vadászterület vadaskert vagy vadspark céljából történő bekerítését engedélyező minisztériumi határozatban foglalt feltételek teljesítését a természetvédelemért felelős tárca a természetvédelmi hatóság útján évenként felülvizsgálja.

A Vtv. 64. § (1) bekezdés d) pontja és (2) bekezdése szerint a természetvédelmi hatóság képviselője (hatósági személy: természetvédelmi őr, vagy a nemzeti park igazgatóság részéről eljáró, természetvédelmi őrnek nem minősülő más hatósági személy) jogosult a vadászt vadásztudóságnak vagy vadászati engedélyének, egyéni lőjegyzékének, vadászlőfegyver-tartási engedélyének bemutatására felhívni és azokat ellenőrizni, azok hiányában pedig a vadászból azonnali hatállyal kizárni.

A Vtv. 80. §-a a vadászterület biológiai életközösségét, valamint a védett természeti területet jelentősen veszélyeztető vadfaj állományának meghatározott határidőn belüli csökkentésére vagy a szükséges védőintézkedések megtételére – a kár megelőzése érdekében – kezdeményezési jogkört és szakhatósági hatáskört telepít a természetvédelmi hatósághoz.

Az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény 103. § (3) bekezdése értelmében az erdészeti hatóság a természetvédelmi hatóság kezdeményezésére illetve egyetértésével erdővédelmi bírságot szab ki a vadászatra jogosultakra abban az esetben, ha vadászterületén a vad olyan hosszú távra kiható károkat okoz, amely a külön törvényben szabályozott kártérítési eljárás során nem érvényesíthető.

A Tvt. és az Evt. ezen szabályozásainak együttes értelmezése alapján természetvédelmi hatóságnak a vadkárral összefüggésben háromféle hatásköre van:

- védett természeti területen vagy arra közvetlenül kiható, közvetlenül érintő vadkár esetén folytatott, erdővédelmi bírság kiszabására irányuló erdészeti hatósági eljárásban a nemzeti park igazgatóság szakhatóság;
- minden más erdőterületen a nemzeti park igazgatóságnak egyetértési hatásköre van;
- minden erdőterületre vonatkozóan a nemzeti park igazgatóság kezdeményezheti az erdővédelmi bírság kiszabását.

Fel kell hívni a figyelmet a Tvt. szabályozására, amely szerint a nemzeti park igazgatóság nem csak a védett természeti területre vonatkozó vadászati hatósági eljárásokban szakhatóság, hanem minden más olyan vadászati hatósági eljárásban is, amely védett természeti területre közvetlenül kihatással van, vagy azt közvetlenül érinti.

Összefoglaló értékelés és végrehajtási feladatok

A természetvédelmi hatósági és szakhatósági feladat- és hatáskörrel rendelkező nemzeti park igazgatóságoknak minden jogszabályban foglalt eszközt alkalmaznia kell a természetvédelmi érdekek érvényesítéséhez. Az eddigiek során ez nem teljes körűen valósult meg, ezért a hiányosságok felszámolása szükséges. Példa lehet az államigazgatási eljárás keretében a természetvédelmi bírság kiszabása minden olyan esetben, amikor a szakhatósági állásfoglalástól eltérő jelentősen nagyobb mennyiségű nagyvadállományt tart fenn a vadászatra jogosult.

A vadgazdálkodás és a vadászat szabályozásában, tervezésében és hatósági ellenőrzésében a Tvt.-ben, a Vtv.-ben és az Evt.-ben biztosított minisztériumi és nemzeti park igazgatósági szintű természetvédelmi hatáskörök lehetővé teszik a természetvédelmi célok és érdekek teljes körű érvényesítését.

A nemzeti park igazgatóságok vadászati hatósági eljárásokban történő szakhatósági közreműködésével, a vadgazdálkodást – vadászatot érintő természetvédelmi hatósági ellenőrzésekkel és eljárásokkal összefüggésben összeférhetlenségi problémák merülhetnek fel a természetvédelmi szakfelügyelőkkel és a természetvédelmi őröket érintően, amelyek a hatályos jogszabályoknak megfelelően megoldhatók.

A törvényi szabályozások közötti még teljesebb összhang érdekében a Vtv. jövőbeni módosítása során a természetvédelmi hatóság szakhatósági hatáskörére vonatkozó előírásokat a Tvt. 21. § (4) bekezdésében, valamint 39. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően kell megfogalmazni, ami kiegészítést és részbeni pontosítást jelent.

A nemzeti park igazgatóságok vadászati hatósági eljárásokban történő szakhatósági közreműködésével, a vadgazdálkodást – vadászatot érintő természetvédelmi hatósági ellenőrzésekkel és eljárásokkal összefüggésben felmerülő, a természetvédelmi szakfelügyelőkkel és a természetvédelmi őröket érintő összeférhetlenségi eseteket a hatályos jogszabályoknak megfelelően kezelni kell.

2.10. A nemzeti park igazgatóságok vadászati joga és vadászatra jogosultsága

1997-ben a Vtv. hatályba lépésével és a korábban állami vadászati jog földtulajdonjoghoz kötésével **a nemzeti park igazgatóságok** a vagyonkezelésükben levő földterülethez kötődő, társult illetve önálló vadászati joggal **összesen 16 vadászterületen váltak vadászatra jogosulttá**, amely vadászterületek közül az egyik esetében a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vadászatra jogosultságát idegen vadászatra jogosultság váltotta fel, egy kialakított önálló vadászati jogú vadászterület (Háros-sziget, DINPI) pedig belterület volta miatt megszűnt.

A védett természeti területek nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésébe kerülésével a földtulajdonjog elválaszthatatlan részeként a földterület vagyonkezeléséhez vadászati jog is társul. A nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelői (gazdálkodói) mivoltával, azon belül vadászati jogával sajátos helyzet alakul ki. A nemzeti park igazgatóság egyrészt a védett természeti területek és értékek természetvédelmi kezelője, természetvédelmi hatóság és szakhatóság, valamint természetvédelmi szabálysértési hatóságként eljáró közigazgatási szerv, vagyis államigazgatási, tehát az állam közhatalmi szerepét betöltő szerv, másrészt vagyonkezelésével közvetve az állam tulajdonosi szerepét is megjelenítő gazdálkodó szervezet, amely ez utóbbi tevékenységével ügyféléllé válik a különböző hatósági eljárásokban. Ez a kettősség számos vonatkozásban összeférhetlenséget vet fel az államigazgatási és a szabálysértési eljárások során. Az összeférhetlenség fennállásakor a probléma kezelésének jogi megoldását jelenti a más eljáró hatóság illetve a hatósági eljárásokban közreműködő más szakhatóság felettes szerv általi kijelölése. Ezen jogi lehetőség azonban a kivételes, kevés számú esetekre, és nem általánosan jellemző helyzetre alkalmas gyakorlati megoldás. **A nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésében levő területek növekedésével már jelenleg is fennáll és a jövőben egyre kezelhetlenebb lesz, a kritikus vagyontömeg elérésével pedig nem lesz kezelhető a tulajdonosi (vagyonkezelői, gazdálkodói) és a hatósági szerep egyidejű betöltése**. A probléma nem csak a természetvédelem vadászati vagy erdészeti szakterületének problémája, hanem a természetvédelem állami szervezetének egyik alapkérdése.

A nemzeti park igazgatóságok (mint állami természetvédelmi szervezetek) tevékenysége, feladat- és hatásköre, a vagyonkezelői (gazdálkodói) szerep és a hatósági szerep betöltése szempontjából elvileg **három szervezet-típus** különíthető el: hatósági típusú nemzeti park igazgatóság, vagyonkezelő típusú nemzeti park igazgatóság és vegyes típusú nemzeti park igazgatóság. A jelenlegi valamennyi nemzeti park igazgatóság a vegyes típusba sorolható, a vagyonkezelésükben levő védett természeti területek jelentősen eltérő arányaival.

2.10.1. A vadászati jog gyakorlása vagy hasznosítása a vagyonkezelő és a jelenlegi vegyes típusú nemzeti park igazgatóságok rendszere esetében

A hatósági típusú nemzeti park igazgatóságok rendszere esetében a vagyonkezelés meghatározott vagyontömeg esetében olyan összeférhetlenségi problémákat eredményez, amely a hatósági és a vagyonkezelési feladatok szétválasztását teszi szükségessé. A vagyonkezelői joghoz szervesen kapcsolódik a vadászati jog, ezért hatósági szervezet

esetében nem merülhet fel a vadászati jog hasznosítása, még kevésbé a közvetlen hasznosítása.

A vagyonkezelő és a vegyes típusú nemzeti park igazgatóságok rendszere esetén a vadászati jog gyakorlásának vagy hasznosításának következő alternatívái lehetségesek.

- I. A nemzeti park igazgatóság vagyonkezelésében levő terület olyan társult vadászati jogú vadászterület része, ahol az igazgatósági területi arány $< 50\%$:
  - ebben az esetben a vadászati jog gyakorlásáról vagy hasznosításáról a földtulajdonosi közösség határoz, amelyben a nemzeti park igazgatóság szavazati aránya a területi arány függvénye, és önmagában nem döntő.
- II. A nemzeti park igazgatóság vagyonkezelésében levő terület olyan társult vadászati jogú vadászterület része, ahol az igazgatósági területi arány $> 50\%$: a vadászati jog gyakorlásáról vagy hasznosításáról a tulajdonosi közösség határoz, a döntéshozatalban a nemzeti park igazgatóság szavazati aránya a meghatározó;
  - vadászati jog gyakorlását vagy hasznosítását a helyi viszonyoktól kell függővé tenni; vagyonkezelő nemzeti park igazgatóság esetében a vadászati jog gyakorlása a célszerű megoldás, vegyes típusú nemzeti park igazgatóságnál a vadászati jog hasznóbérbeadással történő hasznosítása és gyakorlása egyaránt jó megoldás lehet.
- III. A nemzeti park igazgatóság vagyonkezelésében lévő terület önálló vadászati jogú vadászterület (az igazgatóság területi aránya = 100%):
  - a nemzeti park igazgatóság feladata a vadászati jog gyakorlása, a hasznóbérbeadás általában nem indokolt.
- IV. A nemzeti park igazgatóság vagyonkezelésében lévő terület önálló vagy olyan társult vadászati jogú vadászterület kialakítására alkalmas, ahol az igazgatóság földterületi aránya $> 50\%$:
  - a következő hosszú távú (10 éves) vadgazdálkodási tervezési (körzeti vadgazdálkodási és vadgazdálkodási üzemtervezési) ciklust megelőzően kezdeményezni kell a természetvédelmi célú különleges rendeltetésű vadászterület kialakítását.

A nemzeti park igazgatóságok vadászatra jogosultsága alatti vadászterületeken gondoskodni kell az előírt hivatásos vadász szakszemélyzet alkalmazásáról illetve igénybevételéről.

2.10.2. Vadgazdálkodás és vadászat nemzeti park igazgatósági vagyonkezelésben lévő földterületet magában foglaló, idegen vadászatra jogosultság alatti vadászterületeken

A nemzeti park igazgatóságok múlt évi jelentései alapján összeállított kimutatás szerint 319 vadászterületen van igazgatósági vagyonkezelésben levő – néhány hektártól több ezer hektárig terjedő – terület, melyek összes kiterjedése 142 735 ha. Ezeken a vadászterületeken

az igazgatóságok társult vadászati joggal rendelkeznek, tagjai a tulajdonosi közösségeknek, **a vadászatra jogosultak azonban nem az igazgatóságok.** Tekintettel arra, hogy az ezen vadászterületekre vonatkozó vadászati hatósági eljárásokban az igazgatóságok ügyfélként nem jelennek meg, és ezért a Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőség állásfoglalása szerint nem áll fenn az összeférhetetlenség, **a természetvédelmi hatósági és szakhatósági hatáskörük gyakorolható.** A természetvédelmi célok és érdekek érvényesítésének egyik eszköze így a hatósági-szakhatósági hatáskör, a másik a saját vagyonkezelésben levő területek vadászterületeken belüli aránya szerint a tulajdonosi közösség, illetve a vadászati jogközösség döntéseiben érvényesíthető szavazati („társtulajdonosi”) jog. A társult vadászati jog a nemzeti park igazgatóságok vonatkozásában azonban önmagában is felvetheti az összeférhetetlenséget a természetvédelmi kezelési érdekérvényesítés kötelezettsége, egyben pedig a vadgazdálkodás eredményességében való érdekelttség miatt.

2.10.3. Vadgazdálkodás és vadászat a nemzeti park igazgatóságok vadászatra jogosultsága alatti vadászterületeken

Nyolc nemzeti park igazgatóság vadászatra jogosultsága alatt jelenleg összesen 14 vadászterület van 103 545 ha összes kiterjedéssel (két nemzeti park igazgatóság, a Duna-Dráva és az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság nem vadászatra jogosult). Az egyes vadászterületek nagysága 40 ha és 52 000 ha közötti. A 14 vadászterület közül három területen a vadászati jog önálló, 11 vadászterületen pedig társult, ahol az igazgatóság vagyonkezelésében lévő terület aránya 7 és 96 % között van, országos átlagban valamelyest 60 % fölötti. A vadászatra jogosult nemzeti park igazgatóságok ezeknek a vadászterületeknek **a természetvédelmi célú különleges rendeltetését** kezdeményezték az előzetes miniszteri egyetértés birtokában a Földművelésügyi Minisztériumnál, az FVM határozat meghozatala megtörtént.

Az igazgatóságok vadászatra jogosultsága alatti vadászterületeken folytatott vadállomány-kezelés gyakorlati végrehajtására 1997-ben, majd 1999 júniusában **a Természetvédelmi Hivatal szakmai irányelveket adott ki** azzal, hogy az abban foglaltakat az igazgatóságok a vagyonkezelői területi arányuk függvényében minél teljesebb körben érvényesítsék. Fontos itt megjegyezni azt, hogy a vagyonkezelés és a vadászatra jogosultság esetében az igazgatóság **nem közhatalmi (hatósági) szerepében jelenik meg, hanem állami tulajdonost képvisel,** ezért a polgári jog szabályozásai érvényesülnek, és a tulajdonosi közösség döntéseiben a területi arálynak megfelelő a szavazati joga.

A kiadott szakmai irányelvek alapján folyó vadállomány-fenntartási és szabályozási tevékenység **legfontosabb alapelve,** hogy ezeken a természetvédelmi célú különleges rendeltetésű vadászterületeken extenzív állomány-kezelés folyik, ahol a vadászat nem sport- vagy gazdasági cél, hanem a természetvédelmi kezelés egyik eszköze. Szabályozásunk részletesen tartalmazza az alapelvek mellett a vadállomány-kezelés tervezésének és gyakorlatának, valamint a vadállomány-szabályozás végrehajtásának előírásait, a természetvédelmi korlátozásokat, a felelősség, a szakmai irányítás és az ellenőrzés szabályozását.

Az elmúlt évekre jellemző, hogy a nemzeti park igazgatóságok jogosultsága alatti vadászterületeken gímszarvasra, őzre, vaddisznóra, mezei nyúlra és fácánra vadásztak elejtéssel vagy befogással. **Az elejtés + befogás ténytámaai a vadászati hatóság által**

jóváhagyott tervszámokhoz képest nem túlteljesítést, hanem alulteljesítést mutatnak, amit egyébként a vadászati hatóság szankcionálhat. Ennek alapvető oka, hogy a vadászattal foglalkozók száma igazgatóságainknál kevesebb a szükségesnél.

A vadászati törvény szerint minden megkezdett 3000 ha vadászterület-nagyság után legalább 1 fő hivatásos vadászt kell a vadászatra jogosultnak alkalmaznia, a vadászati tevékenységet pedig a hazai gyakorlat szerint a jogosult (sport)vadászai, bérvadászok, vendégvadászok és a hivatásos vadászok végzik. Igazgatóságainknál a hagyományos értelemben vett vadászok, sportvadászok és vendégvadászok a tulajdonosi közösség igazgatóságán kívüli esetleges kevés létszámú vadászai kivételével nincsenek, így a vadkárelhárító és állományszabályozó vadászat a kis létszámú **vadászati szakszemélyzetre** hárul, akiknek zöme **hivatásos vadász**. Függetlenített hivatásos vadász azonban az erősen korlátozott igazgatósági alkalmazotti létszám miatt csak a néhány nagyobb vadászterületen van, egyébként természetvédelmi őrök vagy más munkakörű személyek kapcsolt munkakörben egyben a vadászati hatóság által nyilvántartott hivatásos vadászok is (összesen 53 fő). A meghatározóan vadászterület-kezelési és a bérvadásztatási feladatokat főleg a függetlenített hivatásos vadászok látják el, míg a meghatározóan őrzési feladatokat, valamint a vadkár-elhárítási és állományszabályozási célú vadászatot a természetvédelmi őri kapcsolt munkakörű hivatásos vadászok is végzik.

A függetlenített hivatásos vadászok létszámának növelése a feladatok nagyságrendje miatt is egyre sürgetőbb szükségszerűség. Emellett a természetvédelmi őrök hivatásos vadászként történő kapcsolt munkakörű alkalmazása a természetvédelmi őrök független és befolyásmentes természetvédelmi őrzési és természetvédelmi hatósági feladatellátását teszi aggályossá, egyrészt a vadgazdálkodói érdekektől, másrészt a vadászati hatóságtól való függőség miatt. Ugyancsak problémát jelent a nemzeti park igazgatósági hivatásos vadászok jelentős részének köztisztviselői besorolása, illetve köztisztviselők vadgazdálkodási fizikai feladatokban való alkalmazása, ami jogszabályi szempontból vitatható, és diszkrimináció is más vadgazdálkodókkal szemben.

A vadkárelhárító és állományszabályozó vadászat és vadásztatás **szakmai feladat és igényes munka,** amit nemzeti park igazgatóságainknál **a vadászati szakszemélyzet, és a hivatásos vadászok irányításával bérvadászok végzik.** Ahol a nagy vadlétszám miatt bérvadásztatás is szükséges, ott annak bevételei hozzájárulnak a védett természeti területek és értékek fenntartásának költségeihez. **Vendégvadásztatás az igazgatósági jogosultság alatt álló vadászterületeken nem megengedett.** A vad elejtéssel történő vadászata mellett alkalmazzák az igazgatóságok az élővad-befogást is, egyes helyeken eredményesen. Az igazgatóságok mint vadászatra jogosultak a jogszabályoknak megfelelően minden vadászati tevékenységet dokumentálnak, a vadgazdálkodást – vadászatot pedig a vadászati hatóság felügyeli.

2.10.4. Szakmai irányelvek a nemzeti park igazgatóságok vadászatra jogosultsága alá tartozó vadászterületeken folytatott vadállomány-kezelés gyakorlatához

A nemzeti park igazgatóságok vadászatra jogosultsága alatti vadászterületeken folyó természetvédelmi célú vadgazdálkodás gyakorlatához 1997-ben kiadott, majd 1999-ben megújított országos szakmai irányelveket e koncepció alapján tovább kell fejlesztenünk, amit államtitkári rendelkezés formájában célszerű kiadnunk.

Összefoglaló értékelés és végrehajtási feladatok

A természetvédelem vadgazdálkodási – vadászati koncepciója kidolgozásának nem célja és feladata a természetvédelem állami szervezetének alapkérdését megoldani. A problémakör azonban nem kerülhető meg, mert:

- *a termőföld vagyongazdálkodásának szerves és elválaszthatatlan része a vadászati jog,*
- *termőföld vagyongazdálkodásának esetében a hatósági feladatellátás ugyanazon szervezettel összeférhetetlenséget eredményez,*
- *a nemzeti parki területek és a egyáltalán a védett természeti területek vagyongazdálkodásának erdők és vadászterületek vonatkozásában sokrétűen összefügg az erdőgazdálkodás és a vadgazdálkodás rendszerével,*
- *a természetvédelem vadgazdálkodási – vadászati koncepciójának egyes kérdései csak az állami természetvédelem szervezetével összefüggésben oldhatók meg.*

A jelenlegi vegyes típusú nemzeti park igazgatóságok rendszerének átszervezése jelentős következményekkel jár a természetvédelem állami szervezetének működésére, a Természetvédelmi Őrszolgálatra, a természetvédelmi hatósági feladatok ellátására és a természetvédelmi vagyongazdálkodásra egyaránt. A kérdéskörben a döntések meghozatala ezért felelősségteljes feladat, amelynek alapján széleskörű jogszabály-módosítás is szükségessé válik. A nemzeti park igazgatósági vagyongazdálkodásához kapcsolódó vadászati jog gyakorlásának vagy hasznosításának egyes szervezeti és szakszemélyzetre vonatkozó részletkérdései (köztük koncepcionális kérdések is) csak az állami természetvédelem új szervezetétől függően dolgozhatók ki.

A hatósági típusú nemzeti park igazgatóságok rendszere esetében a vagyongazdálkodás meghatározott vagyontömeg esetében olyan összeférhetlenségi problémákat eredményez, amely a hatósági és a vagyongazdálkodási feladatok szétválasztását teszi szükségessé.

Nyolc nemzeti park igazgatóság vadászatra jogosultsága alatt jelenleg összesen 14 vadászterület van 103 545 ha összes kiterjedéssel (két nemzeti park igazgatóság nem rendelkezik vadászatra jogosultsággal). Az egyes vadászterületek nagysága 40 ha és 52 000 ha között van. Az igazgatóságok vadászatra jogosultsága alatti 14 vadászterület közül három területen a vadászati jog önálló, 11 vadászterületen pedig társult, ahol az igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő terület aránya 7 és 96 % közötti, országos átlagban valamelyest 60 % feletti. A vadászatra jogosult nemzeti park igazgatóságok vadászterületei természetvédelmi célú különleges rendeltetésűek.

A nemzeti park igazgatóságoknál folyó vadállomány-fenntartási és szabályozási tevékenység legfontosabb alapelve, hogy a természetvédelmi célú különleges rendeltetésű vadászterületeken extenzív állomány-kezelés folyik, ahol a vadászat nem sport- vagy gazdasági cél, hanem a természetvédelmi kezelés egyik eszköze. A vadállomány-szabályozás végrehajtásában előnyben kell részesíteni az élővad-befogást abban az esetben, ha az nem jár az élővilág nagyobb zavarásával, mint a vadászat elejtéses módszere. Szabályozásunk részletesen tartalmazza az alapelvek mellett a vadállomány-kezelés tervezésének és gyakorlatának, valamint a vadállomány-szabályozás végrehajtásának előírásait, a természetvédelmi korlátozásokat, a felelősség, a szakmai irányítás és az ellenőrzés kérdéseit.

Megfelelő döntés szükséges az állami természetvédelem új szervezetéről, a vagyongazdálkodási és a hatósági feladatok szétválasztásának módjáról. A döntés függvényében jogszabályok-

módosításokra kerül sor, és mindezek alapján dolgozható ki az állami természetvédelem szervezete keretében végzett vadgazdálkodás és vadászat új szervezeti rendszere, beleértve a szakszemélyzet kérdését is. Hasonló a helyzet a vadgazdálkodással és a vadászattal kapcsolatos természetvédelmi szakhatósági feladatok ellátásával is.

A függetlenített hivatásos vadászok létszámának növelése a nemzeti park igazgatóságok vadgazdálkodási feladatainak nagyságrendje miatt egyre sürgetőbb szükségesség. A természetvédelmi örök hivatásos vadászként történő kapcsolt munkakörű alkalmazása a természetvédelmi örök független és befolyásmentes természetvédelmi őrzési és természetvédelmi hatósági feladatellátását veszélyeztetheti.

A nemzeti park igazgatóságok vadászatra jogosultsága alá tartozó vadászterületeken folytatott vadállomány-kezelés e koncepció eredményeként továbbfejlesztett szakmai irányelveit közigazgatási államtitkári rendelkezés formájában célszerű kiadni.

2.11. Nemzetközi természetvédelmi egyezmények, az Európai Unió, és a vadgazdálkodás – vadászat

A természetvédelem területén számos olyan nemzetközi egyezmény született, melyekhez hazánk is csatlakozott, és amelyek befolyásolják a vadgazdálkodás – vadászat hazai szabályozását. Ezek az egyezmények a következők:

RAMSARI EGYEZMÉNY: – 1993. évi XLII. törvény a nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különösen, mint a vízmadarak tartózkodási helyéről szóló Ramsarban, 1971. február 2-án elfogadott egyezmény és annak 1982. december 3-án és 1987. május 28 – június 3. között elfogadott módosításai egységes szerkezetben történő kihirdetéséről.

WASHINGTONI EGYEZMÉNY: – 2003. évi XXXII. törvény a Washingtonban, 1973. március 3. napján elfogadott, a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény kihirdetéséről, és a végrehajtására kiadott 271/2002. (XII. 20.) Korm. rendelet (CITES).

BERNI EGYEZMÉNY: – 1990/7. Nemzetközi Szerződés a környezetvédelmi minisztertől, Egyezmény az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről.

BONNI EGYEZMÉNY: – 1986. évi 6. törvényerejű rendelet a Bonnban, az 1979. évi június hó 23. napján kelt, a vándorló vadon élő állatfajok védelméről szóló egyezmény kihirdetéséről.

Az egyezmény keretében létrejött megállapodások közül a legfontosabb, az **afrikai-eurázsiai vándorló vízmadarak védelméről szóló megállapodás (AEWA)**, amely hazánkban a **2003. évi XXXIII. törvénnyel került kihirdetésre**. A megállapodás alapján az ólom alapanyagú sörét használatát a vizes élőhelyeken legkésőbb 2005. augusztus 15-ig be kell tiltani.

BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG EGYEZMÉNY: – 1995. évi LXXXI. törvény a biológiai sokféleség egyezmény kihirdetéséről.

AZ EURÓPAI UNIÓ SZABÁLYOZÁSAI

Az Európai Unió aktív környezetpolitikát folytat, aminek kitüntetett része a természetvédelem és a vadgazdálkodás. Vadászati kérdésekben az EU tagországokban nincs törekvés az egységesítésre, a szabályozás alapvetően a szubszidiaritás elvét követi. A magyar vadászati jogszabályok nagyrészt megfelelnek a tanácsi irányelvekből, illetve a nemzetközi egyezményekből eredő EU-kötelezettségek teljesítésének, sőt a hazai eltérések egy része szigorúbb előírásokat tartalmaz, mint az EU-jogszabályok.

A vadgazdálkodást – vadászatot természetvédelmi szempontból elsősorban a **Tanács 79/409/EGK (1979. április 2.) sz. irányelve a vadon élő madarokról (Madárvédelmi Irányelv)** érinti, amely **korlátozza a vadászat céljából felhasználható eszközök körét és tiltja a madarak költési és tavaszi vonulási időszakban történő vadászatát**. Tiltja a madarak vadászatára, befogására vagy elpusztítására alkalmazott, illetve egy faj helyi kipusztítására alkalmas eszközök, eljárások vagy módszerek használatát, különösen azokat, amelyek a IV. melléklet (a) pontjában szerepelnek. A tagállamok megtiltják továbbá a IV. melléklet (b) pontja alatt felsorolt járművekből végzett bármiféle vadászatot. A Madárvédelmi Irányelv 7. cikkének 4) pontja kimondja, hogy tilos a madárfajok vadászata azok reprodukciós időszaka alatt, beleértve a tavaszi vonulás idejét is. Az Európai Unió 2001 szeptemberében kiadott koncepciója alapján a tagállamoknak ennek megfelelően kell meghatározni a vadászati idényeket. A koncepció valamennyi tagállamra részletesen tartalmazza a költési, illetve a tavaszi vonulás időszakának időpontjait. Magyarországra ilyen koncepció még nem készült, ezért az Ausztriára megadott időpontokat áttekintve várhatóan szükséges lenne a vetési lúd, a nagy lilik, a tőkés réce, a csörgő réce, a barátréce, a kerceréce, a szárcsa, az erdei szalonka, az örvös galamb, a balkáni gerle, a dolmányos varjú, a szarka és a szajkó vadászati idényének módosítására. A felsorolt madárfajok közül a bőjti réce védetté nyilvánítását, illetve az erdei szalonka tavaszi vadászatának megszüntetését tervezzük. A vadászati idények megállapításánál nem csak a vadászható fajok, hanem a velük könnyen összetéveszthető védett fajok szaporodási időszakára is tekintettel kell lenni, például a későn költő cigányréce esetében.

A Madárvédelmi Irányelv 6. cikkelyének 1) pontja szerint „a tagállamok megtiltják az 1. cikkben hivatkozott valamennyi madárfaj esetében az élő vagy elpusztult madarak és e madarak egyértelműen felismerhető részeinek, vagy származékainak eladását, eladásra történő szállítását, eladásra történő tartását és eladásra történő felkínálását.” A kivételeket az irányelv III. melléklete tartalmazza, melynek értelmében a hazánkban vadászható madárfajok közül a következőkkel szabad kereskedni: fácán, fogoly, tőkés réce, örvös galamb. Csak a Bizottság egyetértő ajánlása esetén szabad kereskedni a nagy lilikkel, a csörgő récével, a barátrécével, a szárcsával és az erdei szalonkával. Ennek függvényében minden féle kereskedelmi tevékenységet meg kell majd tiltani a vetési lúddal, a bőjti récével, a kercerécével, a balkáni gerlével, a dolmányos varjúval, a szarkával és a szajkóval.

Újabban egyre gyakrabban fordul elő, hogy a hatóságok kijátszása érdekében a lőtt madarakat tolluktól megtisztítva próbálják meg a határon átcsempészni. A helyzet tisztázása érdekében (külföldi mintára) az alábbi rendelkezést javasoljuk bevezetni. A hazánkban honos, természetvédelmi oltalom alatt nem álló madárfajok elejtett egyedeit szállítani és értékesíteni, az országba behozni, az országból kivinni, valamint az országon átszállítani csak úgy szabad, ha a madár egyik szárnyán a tollakat a meghatározáshoz szükséges mértékben meghagyták.

Valamennyi vadon élő európai madárfaj, illetve az élőhelyvédelmi irányelv V. mellékletében szereplő fajok esetében azok begyűjtéséhez használt eszközök bizonyos fajtái, illetve

bizonyos módszerek tiltottak. A hazai jogszabályok véleményünk szerint nem harmonizálnak az aranyakál, a görény és a nyest esetében többek között a két tölténynél nagyobb tárkapacitású félautomata fegyverek, a vadászíj, a céltárgy megvilágítására alkalmas eszköz használatának tiltása szempontjából, illetve valamennyi vízivad esetében a két tölténynél nagyobb tárkapacitású félautomata fegyverek használata szempontjából (a jelenleg érvényes jogszabály csak azt mondja ki, hogy az olyan félautomata sörétes vadászlőfegyver használata tilos, melyben egyidejűleg háromnál több lőszer található; ez megítélésünk szerint nem tiltja az olyan nagyobb tárral rendelkező lőfegyverek használatát, melynek a tárába csak két töltényt helyeztek, ugyanakkor tárkapacitása ezt meghaladja).

Jelenleg folyik hazánkban a Natura 2000 területek kijelölése, amelyeken belül, elsősorban a Különleges Madárvédelmi Területekre a későbbiekben meg kell határozni a vadászati korlátozásokat.

Az Európai Bizottság 2001-ben **Fenntartható Vadászat Kezdeményezés** címmel párbeszédet kezdeményezett a természetvédelmi és a vadászati oldal között a Madárvédelmi Irányelv függelékeiben felsorolt vadászható madárfajok fenntartható vadászata (bölcshasznosítása) érdekében. Az Irányelvben szereplő vadászattal összefüggő kötelezettségek megfelelő magyarországi végrehajtása céljából indokolt a Fenntartható Vadászat Kezdeményezés hazai adaptációs lehetőségeinek vizsgálata.

Összefoglaló értékelés és végrehajtási feladatok

A vizes élőhelyeken érvényt kell szerezni a Ramsari Egyezményben foglaltaknak (vadvizek, vízimadarak megóvása). A Washingtoni Egyezmény három hazai vadfajt érint: a csörgő récét, a bőjti récét és az aranyakált. Ezeknek a vadfajoknak a kereskedelmére vonatkozó szabályokat az egyezménynek megfelelően be kell tartani. A Berni Egyezmény függelékei az azokban felsorolt állatfajokra meghatározott korlátozásokat illetve tiltásokat tartalmaznak. Eltérés a hazai természetvédelmi jogszabályoktól, hogy a védett kategória olyan fajokat is magában foglal, amelyek (a IV. függelékben részletezett) szabályozott körülmények között vadászhatók. A Bonni Egyezménnyel kapcsolatban nemzetközileg egyeztetett intézkedési tervet kell kidolgozni az érintett térségre a vándorló vízimadarak védelmére. A vizes élőhelyeken legkésőbb 2005. augusztus 15-ig meg kell szüntetni az ólomsörét használatát.

Az Európai Unió Madárvédelmi Irányelve (79/409/EGK) korlátozza a vadászat céljából felhasználható eszközök körét és tiltja a madarak költési és tavaszi vonulási időszakban történő vadászatát. Utóbbi végrehajtása érdekében szükséges a vetési lúd, a nagy lilik, a tőkés réce, a csörgő réce, a barátréce, a kerceréce, a szárcsa, az erdei szalonka, az örvös galamb, a balkáni gerle, a dolmányos varjú, a szarka és a szajkó vadászati idényének módosítása. A Madárvédelmi Irányelv értelmében a hazánkban vadászható madárfajok közül csak meghatározott fajokkal szabad kereskedni.

A Washingtoni Egyezmény által érintett vadfajok kereskedelmére vonatkozó szabályozások ellenőrzésére, betartatására fel kell készíteni a Természetvédelmi Őrszolgálat tagjait, valamint a Vám- és Pénzügyőrséggel megkötött együttműködési megállapodás alapján szükség esetén természetvédelmi szakmai segítséget kell nyújtani számukra. A Bonni Egyezménnyel kapcsolatban nemzetközileg egyeztetett intézkedési tervet kell kidolgozni az érintett térségre a vándorló vízimadarak védelmére. Legkésőbb 2005. augusztus 15-ig meg kell szüntetni az ólom alapanyagú sörét használatát a vizes élőhelyeken. Közre kell

működnünk az ólom alapanyagú sörét kiváltását biztosító más alapanyagú sörét minősítésében, elbírálásában, véleményezésében.

Valamennyi vadon élő európai madárfaj, illetve az élőhelyvédelmi irányelv V. mellékletében szereplő fajok esetében azok begyűjtéséhez használt eszközök bizonyos fajtáira, illetve bizonyos módszereire vonatkozó irányelvekhez kell igazítani a hazai jogszabályokat.

A Natura 2000 területeken belül elsősorban a Különleges Madárvédelmi Területekre a későbbiekben meg kell határozni a vadászati korlátozásokat.

Az Európai Bizottság 2001-ben Fenntartható Vadászat Kezdeményezés címmel párbeszédet kezdeményezett a természetvédelmi és a vadászati oldal között a Madárvédelmi Irányelv függelékében felsorolt vadászható madárfajok fenntartható vadászata érdekében. A hazai adaptációs lehetőségek vizsgálatában és végrehajtási tervek elkészítésében a KvVM Természetvédelmi Hivatalának is közre kell működnie.

3. A természetvédelem vadgazdálkodási – vadászati koncepciójának és végrehajtási feladatainak összefoglalása

A vadászat törvényi szintű szabályozásának történelmi visszapillantását tartalmazó melléklet egyik megállapítása szerint a vadászatot a történelem során mindig a társadalmi igények (szükségletek) és kultúra, valamint az erkölcsi szokások határozták meg, és mindezt az egyre részletesebb jogszabályok is megjelenítették. Ez a megállapítás vonatkozik napjainkra is, amikor az átalakuló társadalmi igények és szemlélet következtében bizonyos értelemben a vadászat válságos időszakát éljük (vadászatellenesség, állatvédelem, fokozódó korlátozások, vadászok természetkárosító cselekményei). Földünkön ugyanakkor ma már kevés olyan ősi természeti terület van, ahol az életközösség teljes önszabályozása még működik. A természet önszabályozó képességének, a csúcsragadozóknak a hiányában emberi szabályozásra van szükség. A túlszaporodott vadállomány ugyanis nem csak gazdasági károkat okoz, hanem károsan befolyásolja a természeti állapotot, és károsítja a védett természeti értékeket is. A vadgazdálkodás – vadászat tervszerű és jogszerű gyakorlata általában összhangban áll a természetvédelmi kezelés céljaival, mert a vadállomány vadászattal történő szabályozása néhány vadfaj kivételével (pl. vízivad-fajok, erdei szalonka) a védett természeti területeken és a természeti értékek megóvása szempontjából természetvédelmi érdek is. A jelenlegi túlszaporodott hazai nagyvadállomány erdészeti, mezőgazdasági és természetvédelmi szempontból egyaránt káros.

A vadgazdálkodás és az annak befejező folyamatát képező vadászat olyan természethasznosító tevékenység, amelynek állományszabályozási célja, és materiális – immateriális jelentősége van. A védett természeti területek természetvédelmi kezelésével, a természeti területek és értékek megóvásával összhangban folytatott vadgazdálkodás és vadászat természetvédelmi célokat is szolgál. A nem védett és a védett természeti területeken folytatandó vadgazdálkodás – vadászat között az alapvető különbség abban rejlik, hogy az utóbbiakon az extenzív, biológiai sokféleségre alapozott vadgazdálkodás keretei között folyó vadászat nem lehet gazdasági cél, hanem az a természetvédelmi kezelés részeként végzendő állományszabályozás eszköze.

A természetvédelmi célú vadgazdálkodás és vadászat általános alapelvei a következőkben foglalhatók össze:

- ökológiai szemléletű, fenntartható vadgazdálkodás – vadászat, a vadállomány fenntartása nem választható el élőhelyének a kezelésétől,
- az erdők és más vad élőhelyek biológiai sokféleségének megőrzése,
- a vad élőhelyén lejátszódó természetes folyamatok elősegítése,
- a természetes vadeltartó-képességnek megfelelő létszámú nagyvad fenntartása, ami erdő esetében a kerítés nélküli természetes erdőfelújítást lehetővé teszi,
- a törzsállomány (legkisebb fenntartandó vadlétszám) védelme és a túlszaporodás (legnagyobb fenntartható vadlétszám feletti vadállomány) megakadályozása alapvető vadászati, természetvédelmi és erdészeti hatósági feladat, a két keretszám között lévő vadállománnyal való gazdálkodás annak jogszabályi előírásai szerint a vadászatra jogosult feladata,
- a vadállomány-szabályozás (csökkentés) csak regionális és országos szinten lehet eredményes,
- az erdei vad alapvetően az erdei ökológiai rendszer része, ezért a vadgazdálkodás az erdőgazdálkodás és védett természeti területen a természetvédelmi kezelés szerves része, alrendszere, attól nem függetleníthető,
- védett természeti területeken csak extenzív vadgazdálkodás folytatható,
- természeti és védett természeti területeken csak őshonos vad tartható, és meghatározó a védett és a fokozottan védett fajok, azok közösségének és élőhelyének védelme.

A természetvédelem vadgazdálkodással – vadászattal kapcsolatos fő célkitűzései:

- a természetvédelmi kezelés és a vadgazdálkodás állami tervezésének összehangolása,
- az élőhelyek térben és időben meghatározott természetes vadeltartó-képességének meghatározása, valamint a vadlétszám-bebecslés megbízható módszereinek kidolgozása, alkalmazása és következetes hatósági ellenőrzése,
- olyan létszámú nagyvad-állomány fenntartása, amely nem veszélyezteti élőhelyének természetes folyamatait és biológiai sokféleségét,
- a vadászható vízivad-fajok körének felülvizsgálata,
- az őshonos nagyragadozók visszatelepülésének elősegítése,
- a vadászattal összefüggő természetkárosító cselekmények megelőzése,
- az állami természetvédelem szervezetén belül a vadgazdálkodási és a hatósági feladatokat egyértelmű szétválasztása,
- az állami természetvédelem szervezete keretében folytatott vadgazdálkodás mintaszerűsége.

A természetvédelem vadgazdálkodási – vadászati koncepciója mindezek jegyében dolgozza fel azt a természetvédelmi megközelítésű szemléletet, amely irányba a vadgazdálkodás – vadászat elméletének és gyakorlatának is igazodnia kell. A természetvédelem és a vadgazdálkodás között vannak érdekellentétek és érdekazonosságok. Az utóbbiakra építve lehet a vadgazdálkodás az aktív természetvédelmi kezelés egyik eszköze.

A kidolgozott koncepció az egyes fejezeteknél tartalmazza **a koncepció végrehajtásának feladatait**, amelyek összefoglalva a következők.

3.1. Minisztériumi feladatok

1. A nagyvadfajok vadászati idényei megfelelőek, az apróvad közül viszont a vízivad-fajok körét jelentősen módosítani kell. A Madárvédelmi Irányelv végrehajtása érdekében kezdeményezni kell számos faj vadászati idényének módosítását.

Felelős: Természetmegőrzési Főosztály

Határidő: 2004. március 31.

2. A faunaidegen vad (muflon, dám) állományát a védett természeti területeken fokozatosan fel kell számolni. Új, nem honos vadfajok betelepítése természeti és védett természeti területeken tilos. Elő kell ugyanakkor segíteni az olyan őshonos, ma már természetvédelmi oltalom alatt álló vadon élő állatfajok, **nagyragadozók (medve, farkas, hiúz) visszatelepülését**, amelyeknek szerepük van a vad természetes állomány szabályozásában.

Felelős: Erdészeti és Tájvédelmi Főosztály

Határidő: folyamatos

3. Jelenleg a vadászterületek határának megállapítása nem aktuális kérdés, az üzemtervi ciklus végén (vagy a vadászterületek kialakításának esetleges törvénymódosítás miatti felülvizsgálata esetén) azonban az új vadászterületek határainak megállapítására vonatkozóan természetvédelmi irányelveket célszerű kiadni a természetvédelmi hatóság szakhatósági állásfoglalásainak egységes szakmai megalapozása érdekében.

Felelős: Erdészeti és Tájvédelmi Főosztály

4. Különösen a kiemelten jelentős, védett természeti területeken (pl. nemzeti park természeti övezet) törekedni kell a természetvédelmi célú különleges rendeltetés megállapítására, szükség esetén annak közérdekből történő kezdeményezése útján.

Felelős: Erdészeti és Tájvédelmi Főosztály

Határidő: folyamatos

5. A védett természeti területeket érintő vadaskerteket fel kell számolni, védett természeti területen nem megengedett **a vadászati célú intenzív apróvadnevelés és kibocsátás** sem.

Felelős: Erdészeti és Tájvédelmi Főosztály

Határidő: 2004. december 31.

6. A következő hosszú távú tervezési ciklusban a törvényi előírásoknak megfelelően kell eljárni: a természetvédelmi hatóság csak a körzeti vadgazdálkodási tervek megállapítása után adhat ki szakhatósági hozzájárulást a vadgazdálkodási üzemtervekhez és az éves vadgazdálkodási tervekhez. A jövőben a természeti területek vonatkozásában figyelembe kell venni azt is, hogy a Tvt. 21. § (4) bekezdése értelmében a körzeti vadgazdálkodási terv természeti területet érintő részének jóváhagyásához is a természetvédelemért felelős miniszter egyetértése szükséges. A törvényi szabályozások közti teljes összhang érdekében **a Vtv. jövőbeni módosításakor** a természetvédelmi hatóság szakhatósági hatáskörére vonatkozó előírásokat a Tvt. 21. § (4), valamint 39. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően kell megfogalmazni.

Felelős: Erdészeti és Tájvédelmi Főosztály

7. A körzeti vadgazdálkodási terv a tervjellegét erősítő reformra, ezzel párhuzamosan a körzetek területi nagysága pedig csökkentésre szorul, amelynek kezdeményezése szükséges az új tervezési ciklus előtt.

Felelős: Erdészeti és Tájvédelmi Főosztály

8. A soron következő körzeti vadgazdálkodási tervezés idejére, legkésőbb 2006-ra valamennyi nem erdő művelési ágú védett természeti területre **el kell készíteni a**

természetvédelmi kezelési terveket, amelyek a vadgazdálkodási tervezéshez is kiinduló alapul szolgálhatnak. Az erdő művelési ágú területek esetében a környezetvédelmi és vízügyi közigazgatási államtitkár egyetértésével megállapított körzeti erdőterveket lehet alkalmassá tenni a természetvédelmi kezelési tervként való megfelelésre, amellyel a vadgazdálkodás, főként a nagyvadgazdálkodás tervezését összhangba kell hozni.

Felelős: Természetvédelmi Hivatal

Határidő: 2006. december 31.

9. A koncepció alapelveinek figyelembe vételével részletes programot és intézkedési tervet kell készíteni azokról a feladatokról és tevékenységekről, amelyek a nagyvadlétszám csökkentésének hatékony természetvédelmi eszközeit tartalmazzák.

Felelős: Erdészeti és Tájvédelmi Főosztály

Határidő: 2004. június 30.

10. A védett természeti területek vonatkozásában felül kell vizsgálni a trófea-centrikus vadállomány-szabályozás jogszabályi kényszerét, ami a faunaidegen vadfajok állományának felszámolását, és a túlszaporodott nagyvadállomány megfelelő mértékű apasztását akadályozza.

Felelős: Erdészeti és Tájvédelmi Főosztály

11. A nemzeti park igazgatóságoknak az Állami Erdészeti Szolgálat vadkármegfigyelő rendszeréhez csatlakozva ki kell alakítani a védett természeti területeken egy kiskerítések hálózatán alapuló monitoring rendszert a vadkárok hatásainak mérésére, a természetes vadeltartó-képesség és a legnagyobb fenntartható nagyvadlétszám objektív és megalapozott meghatározásának elősegítésére. Emellett **a vadlétszám-becslés megbízható módszereinek** alkalmazása és azok következetes hatósági ellenőrzése szükséges.

Felelős: Erdészeti és Tájvédelmi Főosztály

Határidő: 2004-től

12. A függetlenített hivatásos vadászok létszámának növelése a nemzeti park igazgatóságok vadgazdálkodási feladatainak jelentős nagyságrendje miatt szükséges. A természetvédelmi örök hivatásos vadászoként történő kapcsolt munkakörű alkalmazása ugyanis a természetvédelmi örök független természetvédelmi őrzési és természetvédelmi hatósági feladatellátását veszélyezteti. Emellett hivatásos vadászok köztisztviselői besorolása, illetve köztisztviselők vadgazdálkodási feladatokban való alkalmazása indokolatlan, és diszkrimináció is más vadgazdálkodókkal szemben.

Felelős: Természetvédelmi Hivatal

Határidő: folyamatos

13. A nemzeti park igazgatóságok vadászatra jogosultsága alá tartozó vadászterületeken folytatott vadállomány-kezelés e koncepció felhasználásával továbbfejlesztett szakmai irányelveit közigazgatási államtitkári rendelkezésként kell kiadni **az egységes elveken nyugvó és mintaszerű vadállomány-fenntartás megvalósítása érdekében.**

Felelős: Erdészeti és Tájvédelmi Főosztály

Határidő: 2004. március 1.

14. A vizes élőhelyeken érvényt kell szerezni a Ramsari Egyezményben foglaltaknak (vadvizek, vízimadarak megóvása). **A Washingtoni Egyezmény** által érintett vadfajok kereskedelmére vonatkozó szabályozások ellenőrzésére, betartatására fel kell készíteni a Természetvédelmi Őrszolgálat tagjait.

Felelős: Erdészeti-vadászati és Őrszolgálati Osztály

Határidő: 2004. június 30.

15. Legkésőbb 2005. augusztus 15-ig meg kell szüntetni az ólom alapanyagú sörét használatát a vizes élőhelyeken. Közre kell működnünk az ólom alapanyagú sörét kiváltását biztosító más alapanyagú sörét minősítésében, elbírálásában, véleményezésében.

Felelős: Természetvédelmi Hivatal

16. Meg kell vizsgálni az Európai Bizottság Fenntartható Vadászat Kezdeményezése hazai adaptációs lehetőségeit, és ki kell dolgozni a konkrét hazai végrehajtási feladatokat.

Felelős: Erdészeti-vadászati és Őrszolgálati Osztály *Határidő: 2004. április 30.*

17. Az apróvad, elsősorban a vízivad vadászatok Természetvédelmi Őrszolgálat általi rendszeres ellenőrzése szükséges a védett természeti területeken kívül is, különösen a külföldiekkel folytatott bérvadásztatások esetében. Folyamatos és hatékonyabb együttműködés szükséges a vadászatok ellenőrzésében az illetékes társhatóságokkal (vadászati felügyelőségek, rendőrség, határőrség).

Felelős: Erdészeti-vadászati és Őrszolgálati Osztály *Határidő: folyamatos*

3.2. A nemzeti park igazgatóságok feladatai

1. A természetvédelmi hatósági és szakhatósági feladat- és hatáskörrel rendelkező nemzeti park igazgatóságoknak minden jogszabályban foglalt eszközt alkalmaznia kell a természetvédelmi érdekek érvényesítéséhez, különösen a nagyvadállomány létszámának csökkentése érdekében. Az eddigiek során ez nem teljes körűen valósult meg, ezért a hiányosságok felszámolása szükséges. Példa lehet az államigazgatási eljárás keretében a természetvédelmi bírság kiszabása minden olyan esetben, amikor a szakhatósági állásfoglalástól eltérő jelentősen nagyobb mennyiségű nagyvadállományt tart fenn a vadászatra jogosult.

Felelős: igazgató

Határidő: folyamatos

2. A faunaidegen vad (muflon, dóm) állományát a védett természeti területeken fokozatosan fel kell számolni. Új, nem honos vadfajok betelepítése természeti és védett természeti területeken tilos. Elő kell ugyanakkor segíteni az olyan őshonos, ma már természetvédelmi oltalom alatt álló vadon élő állatfajok, **nagyragadozók (medve, farkas, hiúz) visszatelepülését**, amelyeknek szerepük van a vad természetes állomány szabályozásában.

Felelős: igazgató

Határidő: folyamatos

3. A következő hosszú távú tervezési ciklusban a törvényi előírásoknak megfelelően kell eljárni: a természetvédelmi hatóság csak a körzeti vadgazdálkodási tervek megállapítása után adhat ki szakhatósági hozzájárulást a vadgazdálkodási üzemtervekhez és az éves vadgazdálkodási tervekhez.

Felelős: igazgató

Határidő: 2004-től

4. A nemzeti park igazgatóságoknak az Állami Erdészeti Szolgálat vadkármegfigyelő rendszeréhez csatlakozva ki kell alakítani a védett természeti területeken egy kiskerítések hálózatán alapuló monitoring rendszert a vadkárok hatásainak mérésére, a természetes vadeltartó-képesség és a legnagyobb fenntartható nagyvadlétszám objektív és megalapozott meghatározásának elősegítésére. Emellett **a vadlétszám-becslés megbízható módszereinek** alkalmazása és azok következetes hatósági ellenőrzése szükséges.

Felelős: igazgató

Határidő: 2004-től

5. A függetlenített hivatásos vadászok létszámának növelése a nemzeti park igazgatóságok vadgazdálkodási feladatainak jelentős nagyságrendje miatt szükséges. A természetvédelmi örök hivatásos vadászoként történő kapcsolt munkakörű alkalmazása ugyanis a természetvédelmi örök független természetvédelmi őrzési és természetvédelmi hatósági feladatellátását veszélyezteti. Emellett hivatásos vadászok köztisztviselői besorolása, illetve köztisztviselők vadgazdálkodási feladatokban való alkalmazása indokolatlan, és diszkrimináció is más vadgazdálkodókkal szemben.

Felelős: igazgató

Határidő: folyamatos

6. Az apróvad, elsősorban a vízivad vadászatok Természetvédelmi Őrszolgálat általi rendszeres ellenőrzése szükséges a védett természeti területeken kívül is, különösen a külföldiekkel folytatott bérvadásztatások esetében. Folyamatos és hatékonyabb együttműködés szükséges a vadászatok ellenőrzésében az illetékes társhatóságokkal (vadászati felügyelőségek, rendőrség, határőrség).

Felelős: igazgató, természetvédelmi őrszolgálat-vezető

Határidő: folyamatos

4. Felhasznált irodalom és más forrásmunkák

Faragó S. – Náhlik A. (1997): A vadállomány szabályozása. Mezőgazda Kiadó, Budapest

Faragó S. (2002): Vadászati állattan. Mezőgazda Kiadó, Budapest

Kőhalmy T. (1999): Az erdei nagyvadállomány tervezése. in: Vadbiológia 6., Gödöllő, 13 – 21. pp.

Mikó Z. - Vajai L. - Cs. Nagy Anikó (1996): A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló törvény. Útmutató és kommentár a vadászati jog gyakorlásához, hasznosításához. Agrocent Kiadó, Budapest

Országos Vadgazdálkodási Adattár

Sugár L. (2003): A szarvasállomány csökkentéséről. Nimród vadászújság, Budapest, 91. évf. 6.: 4 – 6. pp.

Varga Z. – Varga B. (1998): Javaslat a vadlétszám természetvédelmi korlátainak meghatározására. Szakértői vélemény, KöM, Budapest